

Çeviri: Akademi'nin kalbi: Orta Çağ üniversiteleri,
ders kitapları ve akademik kütüphanelerin doğuşu ¹

Translation: The heart of academia: Medieval universities, textbooks and the
birth of academic libraries

Christopher L. PROCTOR ²

Çeviriyazı: Berna ÜNAL

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, E-posta: byld98@gmail.com

Öz

Modern Akademik Kütüphane, üniversitelerin öğretim ve öğrenme misyonlarında çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu merkezîyet, belki de en iyi "Kütüphane üniversitenin kalbidir." söylemiyle örneklerdirilebilir. Ama bu, Yüksek Orta Çağ'da üniversitelerin başlangıcından beridir hep böyle miydi? Bu soruyu cevaplamak için, ilerleyen tartışma Orta çağ dünyasında üniversitelerin kuruluşunu, okullaşmalarını ve pedagojilerini bilgilendiren yazısal gelenekleri ve daha sonra üniversite ve kolej sisteminde akademik kütüphanelerin doğuşunu inceliyor. Yazar, akademik kütüphanenin yükselişinin kaçınılmaz olmadığını, daha ziyade her biri kütüphanenin nihai gelişimine katkıda bulunan sayısız makro ve mikro düzey kuvvetin etkileşiminin ürünü olduğunu göstermeye çalışıyor. Bunu başarmak için, orta çağ akademik kütüphanelerinin ortaya çıkışını çevreleyen fenomenler, Robert Darnton'un Communion Circuit (İletişim Devresi) modelinin bir uyarlaması içine yerleştirilmiştir. Yazarın umudu, mesleğin tarihi hakkında daha iyi bir anlayışa sahip olmanın, mevcut kütüphane ve bilgi bilimi profesyonellerinin daha sağlam mesleki kimlikler ve daha derin uygulama felsefelerinin gelişimine olanak sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: kütüphane tarihi, akademik kütüphaneler, Orta Çağ üniversiteleri, iletişim devresi, öğrenme ve öğretim

¹ Christopher Lee Proctor, The Heart of Academia: Medieval Universities, Textbooks and the Birth of Academic Libraries, Indiana, 2021. This work was translated and republished based on the written permission obtained from the author via e-mail on 08.10.2021.

² Kütüphaneci Yardımcısı, Erişim Hizmetleri Koordinatörü (Kütüphane), Kütüphane Bilimi Yüksek Lisansı (Bilişim ve Bilgisayar Okulu), Indiana Üniversitesi Güneydoğu. e posta: clprocto@iu.edu

Abstract

The contemporary academic library occupies a crucial role in the teaching and learning mission of universities. This centrality is perhaps best exemplified by the popular saying that the library is the heart of the university. But has this always been the case since the inception of universities in the High Middle Ages? To help answer this question, the following discussion traces the creation of universities within the medieval world, the textual traditions that informed their scholarship and pedagogy, and the later birth of academic libraries within the college and university system. The author attempts to demonstrate that the rise of academic libraries was not inevitable but, rather, the product of the interplay of myriad macro- and microlevel forces, each contributing to the library's eventual development. To accomplish this, the phenomena surrounding the emergence of medieval academic libraries are embedded within an adaptation of Robert Darnton's model, the Communications Circuit. It is the hope of the author that having a better sense of the history of the profession will allow current library and information science professionals to develop more robust professional identities and deeper philosophies of practice.

Keywords: library history, academic libraries, medieval universities, communications circuit, learning and scholarship

Giriş

Birçoğu yıllardır kütüphanelerin akademinin temel kurumları olduğunu, çoğu zaman ünlü "*Kütüphane üniversitenin kalbidir.*" söylemiyle iddia ettiler (e.g., Proctor, Block, and Hughes, 2021; Himmelfarb, 1997; Leupp, 1924). Her kütüphaneci olmasa da çoğu kütüphaneci muhtemelen bu duyguyu paylaşıyor ve bazıları kütüphanelerin yükseköğretimde her zaman merkezi bir öneme sahip olduğunu iddia ediyor. Hatta bazı yazarlar daha ileri giderek kütüphanelerin üniversite olduğunu iddia etmişlerdir (Himmelfarb, 1997). Yine de diğerleri, kütüphanelerin tarihinin "akademisyenlik ve medeniyet tarihinin kendisi" olduğunu söyleyerek daha da güçlü iddialar sunmuşlardır (Irwin, 1966: 21). Ama bu üstünlük gerçekten Orta Çağ' da üniversitelerin ilk çıktığı andan beri olan durum mudur? Yoksa, kütüphanelerin yükseköğretimdeki merkeziliği sadece sonraki zamanda kurumsal olarak üniversiteler ile mi gelişti? Aşağıdaki tartışma bu soruya- ne kadar mütevazı olsa da- ışık tutmaya çalışacaktır.

Tartışmanın özüne girmeden önce, hangi soruların, verilerin ve açıklamaların görüntülediği mercek olarak seçilen teorik çerçeveden bahsetmek gerekir. 1982'de ünlü bir kültür ve kitap tarihçisi Robert Darnton *İletişim Devresini (Communications Circuit)* tanıtan ve özetleyen *Kitabın Tarihi (What Is The History Of Books?)*, seminal olarak tanınan makaleyi yayınladı. *İletişim Devresini (Communications Circuit)* kitapların hayat döngüsünü kapsayan ayrı ancak birbirine bağımlı bölümlerden oluşan, kendi kendini devam ettiren teorik bir modeldir. Örneğin, yazarların, yayıncıların, matbaacıların, nakliyecilerin, kitapçıların, (kütüphanelerin de rolü dahil olmak üzere) okuyucuların etkileşimini ve bunların her birinin içine nasıl yerleştirildiğini inceler ve dolayısıyla sosyal yapılar, siyaset, ekonomi, hukuk ve entelektüel gelişmelerin daha büyük makro kültürel süreçlerini etkiler. *İletişim Devresinin (Communications Circuit)* bağımlı doğası nedeniyle bir bileşenin değiştirmek diğer her birinin

etkilenmesi demektir (Darnton, 1982). Bu nedenle, bu tartışmanın amaçları doğrultusunda, ilgili *Okuyucu Kitlesi, Üretim, Düzenleme ve Erişim* kategorileri arasındaki etkileşim entelektüel gelişimin daha geniş Orta Çağ kültürel bağlamıyla anlaşılmalıdır, yeni oluşan üniversite sistemi ve sosyoekonomik gereklilik tarafından somutlaştırıldığı gibi. Şeffaflık için, Darnton modelinin öncelikli olarak basılı bilgilerin yaşam döngüsüne odaklandığına dikkat edilmelidir. Yani bu on beşinci yüzyılın ortalarında Gutenberg Devrimi'nden³ sonra ortaya çıkmıştır ve Orta Çağ dönemi boyunca yaygın olan el yazması geleneği değildir, ancak hafif değişikliklerle model faydalı olduğunu kanıtladı.

Aşağıdaki paragraflar tematik olarak düzenlenmiştir. İlk bölüm Orta Çağ'da üniversitelerin doğuşu, önemli Orta Çağ kurumları olan üniversitelerin kuruluşuna, karakterine ve evrimine genel bir bakış sağlar. İkincisi, üniversite metin geleneklerini Orta Çağ bağlamında müfredat, öğretim ve eğitim alanında ne kadar yetkili olduğuna odaklanırken her birini nasıl etkilendiğini geniş ölçüde inceler. Gerekli ders kitaplarına göre olgunluk ve öğretimi etkileyen ekonomik faktörler de burada ele alınmaktadır. Üçüncü bölümde ise Orta Çağ yüksek öğretimde üniversite ve kolej kütüphanelerinin doğuşu ve bir önceki bölümde özetlenen ekonomik gereklilik arasındaki ilişkiyi araştırır. Bir sonraki ve sondan önceki bölüm Orta Çağ Akademik Kütüphaneler ve *İletişim Devresi (Communications Circuit)*, özetlenen olgu *İletişim Devresinden (Communications Circuit)* alınan bölümler ile yeniden konumlandırır. Bu bölümün amacı birbirleriyle ilişkili fenomenlerin birbirlerini nasıl etkilediğini ve akademik kütüphanelerin büyümesini sınırsız etkileyenleri kavramsallaştırmamıza yardımcı olmaktır. Son bölümde tartışma bilgi uzmanları kütüphane tarihini incelemeye teşvik edilmek içindir. Umarım bu tartışma kütüphanelerin tarihine bir katkıda bulunacaktır.

Orta Çağ Üniversitelerinin Doğuşu

Birkaç yazar Orta Çağ dünyasındaki üniversitelerin tarihini ve gelişimini izlemek için müthiş çalışmalar yapmıştır: Haskins (1962), Janin (2008), Pedersen (2009) ve Rüegg (2003). Bu ve sonraki bölümlerdeki tartışmaların çoğu bu yetkililerden alınacaktır (izole vakalarda ek yazarlara atıf yapılabilir) ve daha derinlemesine bir analiz için bunlara danışılması önerilir. Neredeyse 1000 ila 1300 yıllarını kapsayan Yüksek Orta Çağ Batı Avrupa'da yoğun bir gelişme, büyüme ve göreceli refah zamanıydı. Isınma iklimleri ve teknolojik yeniliklerle beslenen bir tarım devrimi, bir sonraki Orta Çağ devriminde ticari devrimine dolayısıyla da Orta Çağ toplumunda oluşan bir değişime yol açtı (Bennet ve Barsley, 2021). Ek olarak; Batı Avrupa, komşu Müslüman krallıklarla olan teması, Haçlı Seferi ve Bizans İmparatorluğu sayesinde az da olsa küçük bir entelektüel devrim yaşıyordu.

Bu temaslar sayesinde Batı Avrupa on ikinci yüzyılda sadece çağın en üstün akıllarınca üretilen ilerlemiş öğretimi değil ayrıca Müslüman ve Bizans akademisyenler tarafından tutulan klasik Greko-Romen düşünürlerin yazılarına da ulaşabilmişti. Böylece, önemli klasik yazarların yeniden keşfedilmesine ek olarak, yeni fikir ve yöntemlerin akını (örneğin, tıptaki gelişmeler, matematik ve Arap rakamlarının hantal Roma meslektaşlarının yerini alması durumunda kullanılması), tarihçilerin "On İkinci Yüzyılın Rönesans'ı" olarak adlandırdıkları entelektüel bir çiçeklenmenin yolunu açtı. Üniversiteler bu bağlamda doğmuştu.

³ Ç.N. Gutenberg'in 15. yüzyılda oynar harfli matbaayı geliştirmesini izleyen dönem Gutenberg Devrimi olarak ifade edilir. Gutenberg devrimiyle beraber iletişim alanında önemli gelişmeler yaşanmış ve kitlesel okuma yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu durum ekonomik, siyasal, sosyal yeniliklerin de tetikleyicisi olmuştur (Öztürk, 2017).

Bu bilgi akışı, eğitimin manastır ve katedral okullarındaki geleneksel bakış açısından uzaklaşarak şehirden şehre seyahat eden ve yol boyunca öğrenciyi çeken önde gelen gezgin öğretmenlere kaymasıyla iyi bir şekilde kullanılmaya başlandı. Bu okulların veya kurumların toplu birimleri değil bireysel öğretmenlerin üstünlüğü tuttuğu ve sadece tek bir ünlü öğretmenin belirli bir şehri, manastırı veya katedral okulunu eğer oraya yerleşmeye karar verirse eşit seviyede ünlü yapabildiği bir dönemdi (Pedersen, 2009). Tahmin edebileceğiniz gibi, tüm Avrupa'da okumak için seyahat eden öğrencilerden elde edebilecekleri gelir nedeniyle şehirler özellikle önde gelen öğretmenleri tutmaya istekliydi. Daha sonra *üniversite* diye anılacak olan kolektifin gelişmesine yol açacak olan bu düşünlüktü.

Aslında, ünlü ya da çok ünlü olmayan öğretmenler, aynı konuları aynı yerlerde öğretirken bile birbirlerinden bağımsız olarak faaliyet gösterdiler. Ancak, öğretmenler daha çok öğrenciyi çekmeye devam ettikçe bu yeni durumdan avantaj sağlamaya çalışabilecek yerli insanların sömürgesinden hem öğretmenleri hem de öğrencileri korumaya on ikinci yüzyıl boyunca ihtiyaç duyuldu. Kiralar veya gıda maddelerinin veya diğer temel ürünlerin fiyatı için eğitim talep edenlerden daha fazla kar elde etme umuduyla haksız oranlarda şişirilmesi yaygındı. Öğretmenler ve öğrenciler sahip oldukları tek güçle savaştılar: Şehri terk etmek ve başka bir yere yerleşmek. Bu tür bir grev, şüphesiz içinde bulunanlara ekonomik bir darbe indirdi ve sonuç olarak, bir zamanlar bağımsız olan bu öğretmen ve öğrenci grupları kasaba ve şehirlerde halihazırda gelişen geleneksel komün ve lonca sistemi çizgileri boyunca dahil edildiler. Bu tür bir birleşme Orta Çağ Avrupası için yeni değildi. *Persona ficta'nın*⁴ yaratılması, kökleri Roma hukukuna dayanan ve bireylerin, söz konusu şirketi oluşturan bireyler dışında, mülkiyet hakkı da dahil olmak üzere yasal statüye ve ayrıcalığa sahip anonim bir varlık oluşturmaya izin veren yasal bir kavramdı. Bu özünde loncaların ve komünlerin doğasıydı. Birleştikten sonra, bireyler daha sonra toplu pazarlık gücüne sahipti. Bu tür bir şirketi belirtmek için kullanılan birkaç Latince terimden biri *universitas'tır*⁵ (Pirenne, 1956). Başlangıçta toplam veya bütün anlamına gelen, yasal olarak tanınan şirketleri temsil etmeye başladı ve zamanla üniversitelerin münhasır tanımı haline gelecekti.

Üniversitelerin gelişimi ve idaresinin incelikleri bu tartışmanın kapsamı dışında kalsa da ek bağlam sağlayacak birkaç önemli gerçekten bahsetmeye değer. Birincisi; üniversitelerin ilerici kurumlar olduğu, toplumun tüm katmanlarına fayda sağlayabilecek tamamen yeni bir eğitim sistemi sağladığı iddia edilebilse de ne yazık ki, Orta Çağ dünyasında daha yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği yaratma yolunda ilerleme kaydetmediler. Bu, yalnızca erkeklerin sunulan çeşitli ileri derecelere kayıt olmalarına ve kazanmalarına izin verildiği gerçeğiyle gösterilmektedir. Kadınların bunu yapması yasaklandı. Bunun bir nedeni, üniversite öğrencilerinin ve öğretmenlerinin çoğunluğunun ordo clericalis'in (din adamları düzeni) yasal statüsünü üstlenmesiydi. Bu, bilim adamları tarafından giyim gereklilikleri ve tonsürün giyilmesi (yani bir manastırın dünyadan vazgeçmesini temsil eden başın üstündeki temiz traşlı kısım) ile ifade edilirken, büyük çoğunluk için bunun yalnızca yasal bir atama

⁴Ç.N. "Kurgusal kişi" (persona ficta) terimi ilk olarak Papa IV. Innocent tarafından 1245'te Lyon Konsil'inde, birçok kişiden oluşan "hayali temsili bir kişi" anlamında *universitas* ile eşanlamlı bir terim olarak kullanılmıştır (Zeybekoğlu, 2009).

⁵Ç.N. *Universitas* terimi Roma hukukunda geniş anlamda kolektiviteleri tanımlamak için kullanılıyordu. Bu terimi; ruhani meclis toplantıları, dinsel örgütler ve zamanla kilisenin kendisi için de kullanılmıştır. Terimin zamanla, bu ruhani kullanım alanının yanında, hak ve yükümlülüklerle donanmış bazı birlikleri (loncaları, şehirleri) ifade etmek için kullanılır olduğu söylenmektedir (Zeybekoğlu, 2009).

olduğu vurgulanmalıdır. " Kilise yasalarına göre, bir kadın din adamı olamazdı ve pratikte üniversite öğrencisi olması imkansızdı" (Janin, 2008: 32). İkincisi, üniversite yapıları geniş anlamda iki farklı yörünge boyunca gelişti:

Biri Akdeniz'de, diğeri Kuzey Avrupa'da yer almaktadır. Birincisi, Avrupa'nın en eski üniversitesi olan Bologna Üniversitesi tarafından temsil edildiği gibi, idari gücü öğrencilerinin elinde yoğunlaştırdı. Aslında, öğrenciler üniversiteyi yönetti, politika belirledi ve gözetim sağladı, öğretmenler ise yalnızca sınavlar üzerinde özerk bir güce sahipti. Bir diğeri, Avrupa'nın en eski ikinci üniversitesi olan Paris Üniversitesi tarafından temsil edildiği gibi, çağdaş okuyuculara daha aşina olacaktır. Paris'te öğretmenler, kendi fakülteleri aracılığıyla (daha sonra olanlar hakkında daha fazla bilgi) hâkim oldular. Paris, Fransa, İngiltere, Almanya ve Kuzey Avrupa kıtasının diğeri bölgelerinde kullanılan ve sonunda Yeni Dünya'ya giden model olacaktır. Bu nedenle, aşağıdaki tartışmanın çoğunluğu, bu Kuzey Avrupa modeli içindeki akademik kütüphanelerin yükselişine odaklanacaktır.

Son olarak, kolektif kurumlar olarak, üniversitelere kraliyet, imparatorluk veya papalık kararı ile öz yönetim, yerel yargı makamlarından özgürlük ve mülk sahibi olma hakkı da dahil olmak üzere çok sık hak ve ayrıcalıklar verildi. Bazı ayrıcalıklar, yerel ekonomiye doğrudan müdahale edebilmek için genişletildi: Örneğin, üniversite üyelerine konaklama ve diğeri temel ihtiyaçlar için tahsil edilebilecek maksimum ücretlerin sabitlenmesi. Aşağıda göreceğimiz gibi, bu ayrıcalık genellikle kitap ticaretine de uzanıyordu. Bu ayrıcalıklar öncelikle papalar veya imparatorlar tarafından somutlaştırılan evrensel bir hükümdar tarafından verildiğinde, en azından *magister artium*⁶ derecesine sahip *mezunlara licentia docendi*⁷ (öğretme lisansı) verildi ve *ius ubique docendi*⁸ (her yerde öğretme hakkı) verildi (Rüegg, 2003). Başka bir deyişle; öğretmenler, tamamen imtiyazlı ustalar ve dolayısıyla üniversite loncasının bir parçası olarak, artık cemaat, piskoposluk veya hatta eğitim ve öğretim bilgilerini kazandıkları ülke tarafından korseli değildi; en azından prensip olarak entelektüel zanaatlarını Hristiyanlık boyunca kullanabildiler, böylece mesleğe uluslararası bir lezzet kattılar (Nardi, 2003). Bu da önde gelen bir üniversiteye sahip tek bir şehrin Batı Avrupa'nın her yerinden çok sayıda akademisyeni çekebileceği anlamına geliyordu.

Üniversite Metin Gelenekleri

Orta Çağ üniversitesi müfredatları, her biri kendi yarı özerk fakültesine sahip dört konu alanı arasında geniş ölçüde bölünmüştür: liberal sanatlar, tıp, hukuk (hem medeni hem de kanun) ve teoloji. Bunlardan, *artes liberales*⁹ (liberal sanatlar) temel eğitim kursunu

⁶ Ç.N. MA (Master of Arts, Magister Artium), BA (Bachelor of Arts, Baccalaureus Artium) 6- 8 yarıyıllık bir eğitimden sonra alınan mesleğe hazırlayıcı nitelikteki ilk akademik unvandan sonra yapılan ve genelde 2 ya da 3 yarıyıl süren üniversite eğitimidir (Eruz, 2013).

⁷ Ç.N. İlk kurulduğu yıllarda üniversiteye uluslararası nitelik kazandırmak için papalık veya krallık tarafından öğretmenlere her yerde öğretebilme "licentia docendi" belgesi verilirdi. Bu nedenle üniversitenin kurulduğu yıllarda bile ayrıcalıklı ve prestijli bir kurum olma özelliğini kazandığı ifade edilir (Günel, 2006).

⁸ Ç.N. Üniversiteler, tanınmak için resmi bir onaya veya sertifikasyona ihtiyaç duymuşlardır. Ortaçağda Papa veya imparatorluk tarafından verilen "studium generale" sertifikasyonu, bu belgeyi alabilen üniversitelere bir saygınlık kazandırmıştır. Bu unvan ile üniversiteler uluslararası statüye kavuşmuş ve verilen "ius ubique docendi" unvanı ile mezunları her yerde eğitim verme yetkisine sahip olmuştur (Haskins, 1941).

⁹ Ç.N. Antik Yunan'da Romalıların "artes liberales – artes mechanicae" şeklinde bir ayrımı mevcuttur. "Artes mechanicae" (Latince Mekanik sanatlar) tıp, tarım, demircilik, mimarlık, terzilik gibi teknik bir ustalık ve bilgi

oluşturuyordu ve gelen tüm öğrenciler, daha yüksek fakültelerden birine yükselmelerine izin verilmeden önce bir dizi derece boyunca ilerlemek zorunda kalacaklardı. Yukarıda atıfta bulunulan Orta Çağ üniversiteleri hakkında yazan yazarlara ek olarak, Wagner (1986) Orta Çağ öğrenimi içindeki *artes liberales'in* kapsamlı bir incelemesini sunmaktadır. Kısaca, *artes liberales* iki ana kategoriye ayrılmış yedi ana konudan oluşuyordu: *trivium* ve *quadrivium*. *Trivium*, *grammatica* (dilbilgisi), *dialectica* (mantık) ve *retorica* (retorik) 'den oluşuyordu. Genel olarak konuşursak, *trivium* öğrencileri bilgi almayı, analiz etmeyi ve üretmeyi öğreterek hazırladı. Çoğunlukla matematiğin farklı uygulamalarına dayanan *quadrivium*, *geometria* (geometri), *arithmetica* (aritmetik veya soyut matematik), *astronomia* (astronomi) ve *harmonia* (müzikal uyum) konu uzmanlıklarından oluşuyordu. Üniversiteye giren öğrenciler bu alanlara yoğunlaşacak ve *Baccalaureus artium'u* kazanmak için yaklaşık dört yıl harcadıktan sonra, devam etmeyi seçen öğrenciler *Artes liberales'i* incelemek için iki yıl daha ayıracak ve *Magister artium* derecesi ile sonuçlanacaktı. Öğrencinin akademik kariyerinin bu noktasında, *Licentia docendi* verilecek ve *Universitas magistrorum'a*¹⁰ (yani resmi öğretmenler birliği) girmesine izin verilecektir. Şimdi, yeni mezun olan idareci, liberal sanatlar fakültesinin bir üyesi olarak öğretmenlik yapma hakkına sahipti ve – eğer seçtiyse – eğitimini tıp, hukuk veya teolojinin yüksek fakültelerinden birinde öğrenci olarak sürdürmeye devam etti. Hukuk ve teolojinin çok daha popüler olduğu bu son üç fakülte, ilerlemiş konu uzmanları yarattı ve dört ila sekiz yıllık titiz bir çalışma gerektirdi (Janin, 2008; Pedersen, 2009).

Bu disiplinlerin her birinde, müfredat, Yüksek ve Geç Orta Çağ'lar tarafından yetkili bir statü kazanmış belirli metinler etrafında oluşturulmuştur. Örneğin, *Trivium diyalektik'te*¹¹ yer alan üç konudan yalnızca birine baktığımızda, on üçüncü yüzyılın ortalarında Paris Üniversitesi'nde ya da Oxford Üniversitesi'nde *Magister artium'u* takip eden öğrencilerin, çoğu sırasıyla Aristoteles ve Boethius tarafından yazılmış dokuz belirtilen metni kapsayan resmi dersleri okumak ve katılmak zorunda kalacaklarını tahmin edebiliriz (Janin, 2008; Pedersen, 2009). Diğer her konunun da kendi okuma listesi vardı. Üniversite ders çalışmasının ana odağı olan metnin kendisi olduğunu ve mutlaka bir bütün olarak konu olmadığını vurgulamakta fayda var. Başka bir deyişle, öğrenciler *Diyalektika'yı* kendi başına bir konu olarak incelediler, aksine *Diyalektika'nın* yetkili yazarlar tarafından yorumlanmasını incelediler. "Orta Çağ üniversitesinde öğretimin ve bursun temel amacı, Orta Çağ dünyasının Yunan, Roma, Arapça ve erken Hristiyan otoritelerden gelen (miras alınan) öğrenme organının eleştirel olmayan seçilmiş kısımlarını öğrencilere aktarmaktı" (Janin, 2008: 30). Benzer şekilde, Haskins'in (1962) gösterdiği gibi, eğitimciler bu belirtilen metinlere göre ders vermek zorundaydılar ve bir profesör –en azından Bologna Üniversitesi'nde- dönem sonuna kadar uygun metinden geçemediği için para cezasına çarptırılabilirdi ya da bir ders sırasında konudan çok uzaklaşırsa. Bu, perspektifte ince bir

gerektiren sanatları ifade ederken "Artes liberales" (Latince Özgür sanatlar) ise Astronomi, Mantık, Matematik, Geometri, Müzik, Dilbilgisi ve Retorik sanatları ifade eder (Westfall, 1969).

¹⁰ Ç.N. Orta Çağ Latincesinde *universitas*, bir konu etrafında birleşen herhangi topluluk ya da kurum için kullanılmıştır. Üniversite kelimesinin modern anlamı *universitas magistrorum et scholarium* yani "öğrenciler ve öğretmenler topluluğu" anlamına gelen deyişten türemiştir (Yanardağ, 2020).

¹¹ Ç.N. Sebetic'i'nin (2016) ifadesine göre, Orta Çağ'ın ilk dönemlerinde geleneksel manastır ve katedral okullarının eğitim programları retorik, gramer ve diyalektikten oluşan trivium ve ileri düzeyde aritmetik, geometri, astronomi ve müzikten oluşan quadrivium'dan meydana gelmekteydi. Bu üniversitelerde de geçerliydi. Üniversitelerde alınan ilk derece "bachelor of arts - baccalaureat" idi ve öğrencinin "bachelor" olduğu yedi özgür sanat (trivium + quadrivium) ikiye ayrılmaktaydı. Dille ilgili dersleri, gramer, diyalektik ve retorik oluştururken, sayılarla ilgili dersler aritmetik, geometri, astronomi ve müzik oluşturuyordu (Burke, 2010: 100).

değişimdir, ancak Orta Çağ üniversite sistemi içindeki metinsel geleneklerin önemi konusundaki tartışmamıza devam ederken hatırlamaya değer bir değişimdir.

Metinsel öğrenmeye odaklanmak, sırasıyla, sınıftaki öğretmenler tarafından kullanılan pedagojik yöntemleri etkiledi; bunlardan öncelikle ikisi vardı: *Lectio* ve *disputatio*. Birincisinin adı olan *lectio*, bu etkiyi vurgulamaktadır. İngilizce sözcük dersinin türetildiği *lectio*, sadece okuma anlamına gelir ve üniversite dersleri, öğrencilerine metinleri satır satır yüksek sesle okuyan profesörlerden oluşuyordu. Bunu yaparken, profesörler gerektiğinde açıklamalar ve açıklamalar da sunabilir. İkinci yöntem olan *disputatio*, muhataplar arasındaki resmi tartışmalardan oluşuyordu. “Yanıt verenler bir soruna belirli bir çözüm için olumlu bir şekilde tartışırken, bir muhalif ona buna bağlı olarak olumsuz argümanlar kazandırdı. Bu bir süre devam ettiğinde ya da argümanlar tükenmek üzereyken, öğretmen müdahale eder ve soruyu bir çözüm ya da cevapla çözer ya da belirlerdi.” (Pedersen, 2009: 259-260). Burada bile argümanlar, karşı argümanlar ve tespitler gelişigüzel yapılmadı ve her birinin geçerliliği, her bir noktayı ve karşı noktayı desteklemek için yetkili metinler kullanılarak belirlendi. Bu nedenle, görevlerini iyi yerine getirebilmek için (*hem lectio'da hem de disputatio*), öğretmenlerin müfredatta belirtilen yetkili metinlerle donatılması gerekiyordu ve bu metinlerle istişare yoluyla hazırlık çok önemliydi (Lovatt, 2006; Verger, 2003b). Bu, Orta Çağ eğitimindeki kitapların merkezîyetini daha da vurgulamaktadır.

Metinler Orta Çağ üniversitesinin gerçek can damarı olduğu için hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin farklı fakültelerin gereklerine erişebilmeleri çok önemliydi. Bir sonraki bölümde ele alınacağı gibi, üniversite kütüphaneleri üniversitelerin kurum olarak ortaya çıkmasından yüzyıllar sonrasına kadar ortaya çıkmaya başlamadı, peki erken Orta Çağ bilginleri ticaretlerinin edebi araçlarına nasıl eriştiler? Kısacası, onları satın aldılar. Ancak bu kendi içinde erişim için bir engel haline geldi. Üniversiteler, on beşinci yüzyılın ortalarında Baskı Devrimi'nin gelişmesinden yaklaşık üç yüz yıl önce ortaya çıkmış ve sonuç olarak, Orta Çağ ders kitaplarının maliyeti fahiş derecede pahalı olma eğilimindeydi (Gieysztor, 2003). Aslında, genel olarak öğrenci olmanın maliyeti pahalıydı ve öğrencilerin ebeveynlerinden para talep ederek eve yazdıklarına dair pek çok örnek var:

B. Saygıdeğer efendisi A'ya. Selamlıyorum. Bu (mektup) size Oxford'da en büyük gayretle okuduğumu bildirmek içindir, ancak para meselesi terfi etmeme büyük ölçüde engel oluyor, çünkü bana gönderdiklerinizin sonuncusunu harcadığımdan bu yana iki ay geçti. Şehir pahalı ve birçok talepte bulunuyor; Konut kiralamak, gerekli malzemeleri satın almak ve şimdi belirtemediğim birçok şeyi sağlamak zorundayım. Babalığınıza saygıyla yalvarıyorum ki ilahi merhametin telkinleriyle yardımcı olabilirsiniz. İyi başladığım şeyi tamamlayabilmem için. Çünkü bilmelisin Ceres¹² ve Bacchus¹³ olmadan Apollon'un yaşlandığını bilmelisin (Haskins, 1962: 77-78).

Ya da standart bir öğrencinin 1400 yılında yazdığı mektubun bu şiirsel imgesi: Sevgili babacığım ne bir kuruşum var ne de senin aracılığınla bir tasarruf sağlayabilirim, çünkü üniversitedeki her şey çok değerli ne yasa kitabında ne de derlemede (bunlar yasal metinlerdir) ders çalışabilirim, çünkü yapraklarında (sayfalarında) epilepsi hastalığı var. Ayrıca Provost'a on kron borcum var ve onları bana ödünç verecek biri yok. Senden selam

¹² Ç.N. Latince bir isim olan *Ceres*'in Yunanca adı *Demeter*' dir; o toprağı temsil eden bir bolluk tanrıçasıdır (Can, 2020: 36).

¹³ Ç.N. *Dionysus* veya *Dionysos*. Roma mitolojisinde *Bacchus* olarak da bilinir. *Bacchus*, bir şarap tanrısıdır (Can, 2020: 40).

ve para istiyorum. Burada kar edecek olursa öğrencinin birçok şeye ihtiyacı vardır; babası ve akrabası, kitaplarını rehin bırakmak zorunda kalmamak için onu özgürce desteklemelidir, böylece kitaplarını rehin bırakmak zorunda olmayacak ve cüzdanında parası her zaman hazır olacaktır; elbiseler, kürkler ve iyi kıyafetleri olacaktır ya da bir dilenci olarak lanetlenecektir; insanlar beni bir canavar olarak görmesinler diye senden selam ve para istiyorum. Şaraplar pahalı, moteller ve diğer iyi şeyler; her sokakta borçluyum ve kendimi bu tuzaklardan kurtarmakta zorlanıyorum. Sevgili baba, bana yardım etmeye tenezzül et! (Janin, 2008: 16-17).

Bu alıntıların her ikisi de günümüz üniversite öğrencilerinin yaşamlarında özetlenen sorunların ne kadar çağdaş olduğu konusunda modern okuyuculardan tanıdık bir kıkırdama uyandırabilir. Bir derecesi tamamlanması ve yüksek öğrenim peşinde olmak pahalı bir uğraştır ve hâlâ da öyledir, Orta Çağ dünyası gibi, ne kadar uzun bir öğrenci kaydı ve birinin öğreniminde ne kadar çok ilerlemesi o kadar yüksek maliyetli olması anlamına gelir (Schwinges, 2003). Alıntılar özellikle referans kitapları için olan hem oda hem de kurulla ilgili harcamalar, zaten önceki bölümde tartıştığımız gibi, başlıca faktörlerden biri olan yönetim kurulu ile ilgili giderler, toplu pazarlık güçleri ile kurulmuş varlıklar olarak üniversitelerin kurulmasına ve tanınmasına yol açmıştır. Göreceli olarak yüksek değerleri dolaylı olarak öğrencilerin rehin vererek veya satarak fazladan para alabilmeleri ile gösterilir. Kolejler (aşağıda daha fazlası) on üçüncü yüzyılda kütüphaneler geliştirmeye başladığında, bu koleksiyonlardaki kitapların bazen kurumların kendilerine olan borçlarını ödemek için kullanıldığı gösteren kanıtlar da vardır (Harris, 1995).

Orta Çağ kitapları neden bu kadar pahalıydı? Shailor (1994) bu dönemde metinlerle ilgili maliyetlere ışık tutmaktadır. Yeni başlayanlar için, bileşen malzemeleri pahalıydı, özellikle parşömen. Kitapların yazı yüzeyini (yani yaprakları) oluşturan parşömen, çeşitli hayvanların işlenmiş derilerinden yapılmıştır. Tahmin edebileceğiniz gibi, bu amaçla hayvan yetiştirmenin maliyeti, her bir cildin işlenmesinin ek masraflarıyla birlikte, kitap fiyatlarını yüksek tuttu. Sadece küçük bir bakış açısı sağlamak için, tek bir büyük hacim iki yüz hayvan derisini kolayca kullanabilir. Çin'de ortaya çıkan ve Endülüs (al-Andalus) aracılığıyla yavaş yavaş Batı Avrupa'ya sokulan kâğıt, sonunda on beşinci yüzyılın sonlarında ve on altıncı yüzyılın başlarında fiyatları düşürecek Baskı Devrimi'nin faktörlerinden biri olacaktır, ancak Orta Çağ döneminin çoğunda parşömen ana maddeydi. İkincisi, bu Gutenberg'den önceki dönem olduğundan, metinler elle kopyalandı ve tüm el yazmalarını yazmak için katiplerin işe alınması üretimin en pahalı bileşeni olduğunu kanıtladı ve tek bir cildi tamamlamak on ila on beş ay sürebilirdi (Schwinges, 2003). Kopyalandıktan sonra düzeltmeler, aydınlatma ve ciltleme için ek maliyetler tahakkuk ettirildi (Pedersen, 2009).

Okuyuculara ilgili toplam maliyet hakkında bir fikir vermek için, on üçüncü yüzyılda İngiltere'de profesyonel olarak üretilen iki yüz sayfalık bir el yazması ile ilgili toplu giderleri inceleyeceğiz. Pedersen (2009) tarafından Orta Çağ dünyasındaki üniversitelerin yükselişine yaptığı mükemmel girişte özetlendiği gibi, el yazması üretiminin en pahalı üç yönü sırasıyla: Kopyalama (dokuz şilin, dört peni), Parşömen (sekiz şilin, sekiz peni) ve Düzeltme (iki şilin, on peni). En ucuz bileşenler bağlama (bir şilin, beş peni) ve aydınlatma (bir şilin, bir peni) idi. Bu, iki yüz sayfalık tek bir birim için toplam tutarı yirmi üç şilin, dört peni veya yaklaşık ≥ 1.12 'ye getirir. Diğer bazı hacimler ≥ 60 'ın üzerine çıkabilir (Schwinges, 2008). Diyalektik örneğimizi yukarıdan kullanarak, bir öğrencinin gerekli dokuz ders kitabının tümünü profesyonel olarak üretmesi için gereken maliyet, ona iki yüz şilin (yaklaşık ≥ 10) üzerinden mal olabilir. Bağlam sağlamak için Oxford'daki Merton College'daki ortalama öğretim üyesi yıllık elli şilin veya £2

maaş aldı. (Pedersen, 2009). Bu nedenle, *triviumun* yalnızca bir bileşeni dört yıllık ödeneklere mal olabilir. Bu gerçek, her dönem birden fazla ders alındığı bilgisi ile alındığında, potansiyel maliyetler baş döndürücü hale gelir.

Zengin ebeveynleri veya patronları olan öğrenciler için, profesyonel üreticilerden el yapımı, özel ders kitapları satın almak bir sorun olmazdı. İyi durumda olan ancak zengin olmayanlar için, ikinci el hacimleri satın alma seçeneği mevcut olacaktı (Pedersen, 2009; Schwinges, 2003). Bununla birlikte ne rütbe ne de statü kabul için bir ön koşul olmadığından, öğrencilerin büyük çoğunluğunun daha ekonomik çözümler bulması beklenebilir; aslında "öğrencilerin yoksulluğunun akademik ilerlemelerini engellemediğinden emin olmak üniversite ustalarının sorumluluğuydu." (Janin, 2008; 17). Bu, birçok üniversiteye şehirlerindeki kitap ticaretini denetleme ve düzenleme hakkı verilmesine yol açtı ve birçok üniversite, kılavuzların yerine getirildiğinden ve yalnızca onaylanmış el yazmalarının –uygun düzeltmelerle– satıldığından emin olmak için özel memurları sık sık pazarlarda yetkilendirdi. Örneğin, "1354'te Cambridge şansölyesi, kitapçılar, katipler, kitapçılar ve aydınlatıcılarla ilgili tüm konularda yargı yetkisine sahip oldu." (Pedersen, 2009: 234). Yine de maliyetler pahalıydı, bu yüzden üniversite yardım etmek için başka bir yöntem geliştirdi. Tartışmanın, üniversite kütüphanelerinin bu ekonomik sorunlara doğal çözümler olarak geliştirilmesine yöneleceği burası olduğu düşünülebilir ancak henüz tam olarak değil. Bunun yerine, tartışmamızı *pecia*¹⁴ sistemine çevirmeliyiz.

Pecia sistemi, akademisyenlere yeni ders kitaplarının devreye alınmasına veya ikinci el kopyaların satın alınmasına daha ucuz bir alternatif sundu: yani, yazının kendisini kopyalamak. On üçüncü yüzyılın ortalarına gelindiğinde gelişmiş gibi görünen bu sistemde, *stationarii peciarum* olarak bilinen kitap ticaretinin üyeleri (bu en iyi paketlerin kırtasiye malzemeleri olarak tercüme edilebilir) üniversite yetkilileri tarafından onaylanmış ders kitaplarının yetkili kopyalarını alacaklardı. Bu onaylanmış kopyalar *exemplaria* olarak biliniyordu. Her örnek daha sonra *peciae* (çoğul *peciae*) adı verilen küçük demetlere bölündü. Kataloglama amacıyla numaralandırılan bu paketler daha sonra nispeten mütevazı bir ücret karşılığında öğrencilere ve öğretmenlere kiralandı ve her biri içeriğinin kopyalanmasından sorumlu olacaktı (Gieysztor, 2003; Janin, 2008). Buradaki kavram, on dokuzuncu yüzyılda abonelik kütüphanelerinde kullanılan üç ciltlik yeni borç verme modelinden tamamen farklı değildir (Bassett, 2017). Tabii ki, üniversiteler –ve Paris ve Oxford da dahil olmak üzere bu sistemi kullanan en az 11 kişi vardı– kitap ticaretinin bu yönünü düzenledi. Örneğin 1304'te Paris Üniversitesi, *stationarii peciarumu* denetlemek ve belirli kitapların *peciaeleri* için fiyat belirlemek üzere özel bir komite oluşturdu (Pedersen, 2009).

Tahmin edebileceğiniz gibi, kişinin kendi ders kitabını kopyalama süreci hem zahmetli hem de yorucuydu ve süreç ne kadar uzun sürerse o kadar pahalı hale geldi. Ve bilim adamları onaylanmış örneklerden kopyalasa da transkripsiyonda her zaman hatalara ve zaten kopyalanmış metinleri düzeltmek zorunda kalma olasılığına yer vardı. Söylemeye gerek yok, birden fazla öğrenci aksilikler ve hayal kırıklıkları yaşamış olmalı. Thomas Aquinas'ın on üçüncü yüzyılın sonlarındaki bir yorum cildinin marjinalinde bulunan bir öğrencinin hayal kırıklığının mizahi ama ilginç bir örneği var. *Peciaedeki* hafif bir yanlışlık nedeniyle, öğrenci geri dönüp daha önce kopyaladığı bazı metinleri düzeltmek zorunda

¹⁴ [Ç.N. Pecia sistemi (Latince pecia 'parça' anlamına gelir), üniversitelerde esas olarak on üçüncü, on dördüncü ve bir dereceye kadar on beşinci yüzyıllarda kullanılan düzenlenmiş bir el yazması üretim süreciydi ("Pecia System", t.y.).

kaldı. Bu kızgın mesajı Latince bıraktı: "*Nota confundatur stacionarius [stationarius] qui me fecit deturpari librum alicuius probi viri.*" (Shailor, 1994: 98). Metinde Shailor tarafından verilene biraz daha keskin çevirimi tercih ederek şöyle yazıyor: "Seni işaretle, beni mükemmel bir adamın kitabını bozmamı sağlayan kırtasiyecinin kafası karışsın."

Gördüğümüz gibi, ders kitapları öğrencilerin ve öğretmenlerin akademik kariyerleri için gerekliydi. Aslında, ticaretlerinin gerekli araçlarıydı. Bir öğrencinin *artes liberalesteki* olgunluk döneminin sona ermesiyle, özellikle de *magister artium* statüsüne yükselmiş ve çalışmalarını diğer fakültelerden birinde sürdürmeyi umuyorsa, önemli sayıda metin toplamış olurdu. Her ne kadar gerekli olsa da oda ve yönetim kurulu hayatta kalmak için olduğu gibi, bu kitaplar ucuz değildi ve kurumun varlığının ilk günlerinden itibaren üniversitenin maliyetleri düşürmek için stratejiler uyguladığını görüyoruz. Üniversite öğrencisi olmak –tıpkı bugün olduğu gibi– pahalı bir çabaydı ve katılımın maliyeti çoğu zaman birçok akademisyen için, özellikle de zengin ailelerden gelmeyenler için bir engel teşkil ediyordu. Böylece on üçüncü yüzyılda üniversite hayatının bu temel ihtiyaçlarının (barınak, yiyecek ve kitaplar) akademik yollarını sürdürme araçlarına değil, yetenek sahibi olanlara sağlanabileceği bir sistem gelişti. Bu, *üniversite sistemi* olarak bilinir hale gelirdi ve bu bağlamda akademik kütüphaneler ilk önce ortaya çıktı ve daha sonra gelişti.

Orta Çağ Yükseköğretiminde Kolej ve Üniversite Kütüphaneleri

Akademik kütüphaneler üniversitelerde değil, kolejlerde doğdu. Bu genellikle modern okuyucular (özellikle Amerikalı okuyucular) için zor bir ayrımdır, çünkü Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yüksek öğrenim genellikle *kolej* ve *üniversite* terimlerini birbirinin yerine kullanır. Öte yandan İngiliz okuyucular, bu terimler arasındaki Orta Çağ ayrımına daha aşinadır, çünkü toplu olarak Oxbridge olarak adlandırılan en eski iki üniversite sistemi net ayrılık çizgilerini korur. Daha önceki tartışmamıza geri dönersek, Orta Çağ üniversitesi, bireysel akademisyenlerin çıkarlarını korumak için oluşturulmuş bir grup (*universitas*) eğitmen (*magistorum*) ve öğrenciden (*discipulorum*) başka bir şey değildi. Üniversitelerin çoğu zaman önemli yasal ve sosyal haklar ve ayrıcalıklar, yönetim kendini ve mülkiyet hakkı da dahil olmak üzere verilmiş olsa da daha az fiziksel bir kurumun ve daha çok her grubun kooperatif etkileşimi üzerine inşa edilmiştir (Schwinges, 2003). Böylece, oldukça uzun bir süredir Orta Çağ üniversiteleri mülk sahibi değildi ve hatta çeşitli diğer kuruluşlardan sınıf alanı kiralandı (Gieysztor, 2003; Haskins, 1962; Janin, 2008). Bu nedenle, her ikisi de mülk sahibi olan ve sonuç olarak kitap koleksiyonlarına ev sahipliği yapabilen manastır ve katedral okullarının aksine, erken üniversiteler akademik kütüphanelerin doğuşuna ilham vermedi.

Ancak kolejler farklı bir şeydi, bu yüzden akademik kütüphanelerin kurulması için mükemmel bir üreme alanı haline gelmeleri şaşırtıcı değil. Peki Orta Çağ koleji tam olarak neydi? En erken dönemlerinde, kolejlere (belirtilen kurallar çerçevesinde birlikte yaşayan insan gruplarını ifade eden Latin *collegia'dan*) fakir öğrencilerin kullanımı için zengin hayırseverler tarafından bağışlanan yurtlar verildi (Gieysztor, 2003; Haskins, 1962). Başka bir deyişle, nitelikli olanlar için ücretsiz yurtlardı. En eski örnek, on ikinci yüzyılın sonunda Paris Üniversitesi'nde ortaya çıkmış gibi görünüyor. Ancak, on üçüncü yüzyılın ortalarında ve ikinci yarısında Oxbridge'de bulunanlara benzer kolejler ortaya çıkacaktı. Selefleri gibi onlar da kurumlara sahiptiler, ancak bu daha sonraki kolejlere de para, toprak, mülk, binalar ve -bu tartışma için önemli- kitaplar verildi (Pedersen, 2009).

Pedersen (2009), bu tür bağışların kolejlerin kolej türüne ve hayırseverleri tarafından belirtilen şartlara bağlı olarak belirtilen sayıda akademisyeni öğrenci veya öğretmen olarak

kabul etmelerine izin verdiğini açıklamaktadır. Her kolej tipik olarak üyelerinin beklentilerini, davranışlarını ve yükümlülüklerini düzenleyen kendi tüzüklerine sahipti. Bu tüzüklere bağlılık karşılığında, kolejler çok sık konaklama ve yemek (genellikle ortak olarak yenir.) sağladılar ve bazen Oxford'daki Merton College'da olduğu gibi, yaşam masrafları için yıllık bir maaş sağladılar. Üniversite mezunlarını idari görevleri yerine getirmek için kullanma olasılığı laik ve dini yöneticiler için daha cazip hale geldikçe ve bazı mezunlar kendi servetlerini biriktirmeye başladıkça, Avrupa seçkinlerinin üyeleri tarafından giderek daha fazla kolej kuruldu ve finanse edildi. Bu olduğu gibi, kolejler üniversite yaşamında merkezi bir rol üstlendi ve bazıları söz konusu olduğunda, bir zamanlar üniversitenin münhasır alanı olan öğretimin çoğunu sağladı. Bu noktada üniversite, tüm kolejlerini tek ve tutarlı bir sisteme bağlayan kapsayıcı figür olarak kaldı. Üniversite, resmi olarak sınav verebilecek ve derece verebilecek tek kurum olarak kalırken, akademik yaşam kolej düzeyinde yavaş yavaş bitmeye başlıyordu (Verger, 2003a).

Verger (2003a), bu erken dönemde kolejlerin gelişimi hakkında yorum yapmaktadır. En eski örnek, 1257'de Paris Üniversitesi'nde kurulan Sorbonne Koleji'dir. Yeni model oradan hızla yayıldı. 1300 yılına gelindiğinde, Paris'in en az on dokuz yetenekli koleji vardı; 1400 yılına gelindiğinde, sayı otuz yediye yükseldi. Benzer şekilde, 1300 yılına gelindiğinde Oxford'un altı yetenekli koleji vardı ve on beşinci yüzyıl boyunca beş tane daha kazandı. Böylece kolejler, en yoksul öğrencilere barınma sağlama misyonlarından "üyelerine, bir dereceye kadar disiplin bedeli karşılığında, iş ve öğrenim için en iyi koşulları sağlamaya hizmet eden ayrıcalıklı kurumlar" olma misyonuna dönüşmüştür (61).

Daha önce de tartıştığımız gibi, üniversite hayatının en pahalı yönlerinden biri ders kitaplarının satın alınmasıydı, bu nedenle kolejlerin bu en iyi koşulların yerine getirildiğini garanti etmelerinin bir yolu kütüphanelerin kurulmasıydı. "Aslında (kolejlerin) birçok kurucusu, kolejlerine bir kitap koleksiyonu sağlama vakfının bir parçası olarak gördü." (Lovatt, 2006: 154). Lovatt (2006), birçok durumda, bu kitapların hayırseverin kişisel kütüphanesinden bağışlandığını ve bazılarının yalnızca kurucunun ölümünden sonra kolejlere geçecekleri tercih edilen ciltlerle ayrılmaya o kadar suskun olduklarını açıklıyor. Üniversiteler tek bir patronun himayesinden oluşturulmadığından, kütüphane koleksiyonlarının ilk temellerinin bir parçası olmadığı mantıklıdır. Üniversite kütüphanelerinin, daha sonra üniversite kütüphanelerinin Baskı Devrimi'nden sonra ev sahipliği yapacağı geniş koleksiyonlara sahip olduğunu düşünmemeliyiz, ancak erken dönemlerde kolejler, üniversite meslektaşlarından daha büyük ve daha önemli koleksiyonlara ev sahipliği yapma eğilimindeydi. Örneğin, 1404 yılına gelindiğinde, New College (Cambridge) ve Merton College (Oxford) sırasıyla üç yüz ve beş yüz kitap düzenledi; buna karşılık, Cambridge üniversitesi kütüphanesi, 1440'da yaklaşık otuz altı yıl geç saatlerde yaklaşık yüz yirmi iki cilt düzenledi (Lovatt, 2006). Çağdaş öğrencilerin mütevazı varlıklar olarak göreceklere rağmen, kolejlerin koleksiyonlarının parasal değeri olağanüstüydü, bu nedenle zincirleme kütüphane modelinin sık kullanımı (Petroski, 1999).

Geç Orta Çağ boyunca, üniversite fakülteleri kiralamayı bıraktı ve gerekli alan ve kaynakları satın almaya başladı ve on dördüncü yüzyıl ilerledikçe üniversiteye ait binalar büyüdü ve genişledi (Gieysztor, 2003). Kütüphanelerin kurulması doğal olarak izledi. Oxford'un üniversite kütüphanesinin gelişimi bu süreci göstermektedir (bkz. Bodleian Kütüphaneleri, 2021; Gieysztor, 2003; Harris, 1995), bu nedenle tartışmamızın geri kalanını bir gün şimdi Bodleian Kütüphanesinin ihtişamına dönüşecek mütevazı koleksiyonla sınırlayacağız. 1320 yılına gelindiğinde, Oxford'a ait mütevazı bir el yazması koleksiyonu,

Bakire Meryem Üniversitesi Kilisesi'nde yer aldı. Yaklaşık yüz yıl sonra, 1412'de Oxford, üniversite içindeki ilk ücretli kütüphaneci pozisyonunu yarattı. Koleksiyonun yeri nedeniyle, bu yazı Kutsal Bakire Meryem'in papazına verildi. Daha sonra Oxford'un önde gelen patronlarından biri olan Lancaster'lı Humphrey, Kral V. Henry'nin küçük kardeşi olan Gloucester Dükü, 1439'da yüz yirmi dokuz cilt ve 1444'te kütüphanenin holdinglerine yüz otuz dört cilt daha bağışta bulundu (Campbell, 2013). Orta Çağ döneminde kitapların yerleştirilme şekli nedeniyle (*pulpita* olarak bilinen okuma masasının üstünde ve altında rafları olan büyük kürsülerde), gelişen koleksiyonun daha fazla alana ihtiyacı vardı, bu yüzden 1444'te Oxford yetkilileri Gloucester Dükü'ne yeni bir kütüphane binası inşa etmek için fon isteyen bir dilekçe gönderdi (Harris, 1995; Petroski, 1999). 1488'de tamamlanan yeni vaftiz edilen Duke Humphrey Kütüphanesi, yeni inşa edilen İlahiyat Okulunun ikinci hikayesi üzerine inşa edildi –bu dönemde yaygın olan kütüphanelerin ikinci katlı inşaatı. Anlatımımızın bu noktasında, Orta Çağ dönemi erken modern dünyaya yol vermeye başlıyor ve bu geçiş ile üniversite ve kolej kütüphaneleri benzeri görülmemiş sıçramalar ve sınırlarla büyümeye başlayacak.

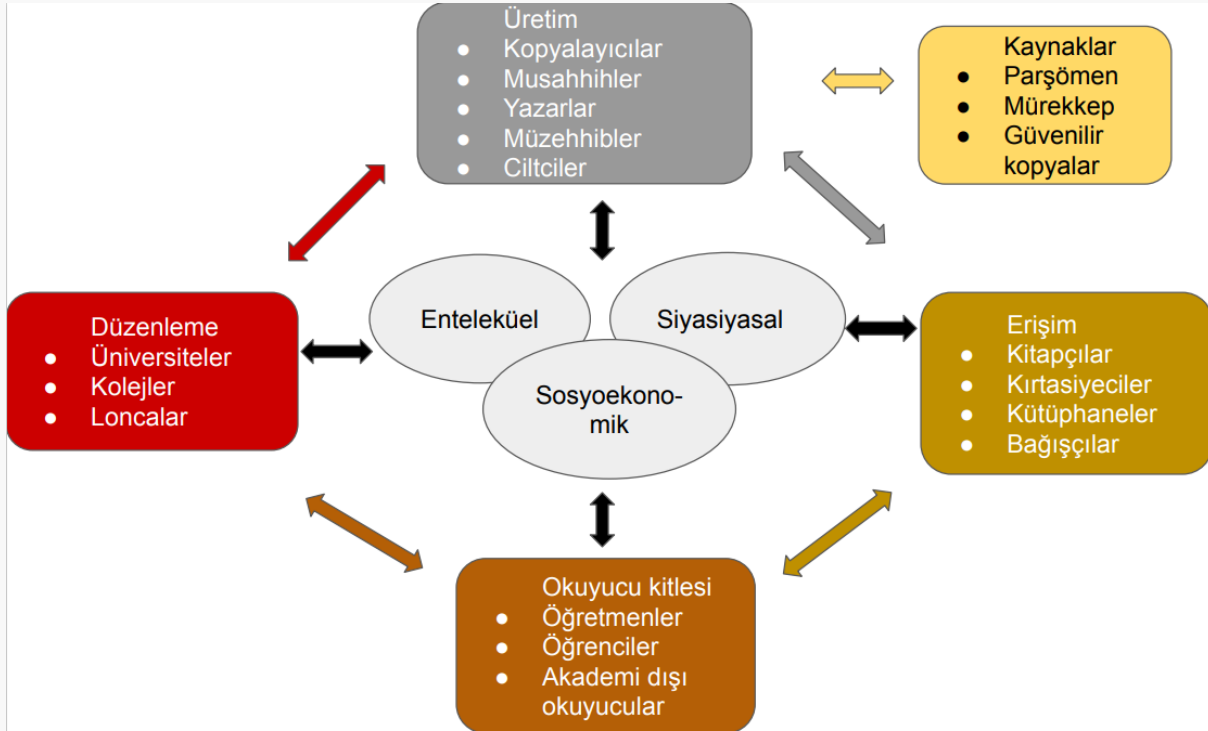
Son olarak, tartışmamızı tamamlamadan önce, üniversite ve üniversite kütüphanelerinin müfredatlarda bulunan ders kitaplarından daha fazlasını içerdiğini belirtmek gerekir. Akademik kütüphanelerin kuruluşundan bu yana, her biri kendi materyal okuma tutkusuna sahip olan özel koleksiyonların cömert bağışlarına dayandığından, sahip oldukları kurumların bir dizi konuyu kapsayan el yazmaları almaları mantıklıdır. Orta Çağ Almanya'sındaki öğrenci, öğretmen, kütüphane ve bağışçı koleksiyonlarını inceleyen Reiter (1998), iki ana iplikçik belirlemiştir. Resmi kitap kültürü olarak adlandırdığı ilki, gerçekten de çeşitli fakültelerin gerektirdiği akademik ve bilimsel çalışmalardan oluşuyordu. Bununla birlikte, ikincisi gayri resmi bir kitap kültüründen oluşuyordu ve maneviyatı ve popüler adanmışlıkları kapsayan hacimleri içeriyordu. Yazar, “Bu üniversitelerdeki herkes elbette bu gayri resmi manevi kitap kültürüne katılmıyor. Bugün olduğu gibi, bazı ustalar [öğretmenler] şüphesiz popüler dindarlığın anlamsızlıklarına dalmak için çok ayık fikirliyidiler ve bazı öğrenciler müfredat dışı okuma ile zaman kaybetmek için kariyer hedeflerine çok odaklandılar.” (Reiter, 1998: 396). Böylece öngörülemez olabilir bağışlara dayanmak gelecek koleksiyon geliştirme temelini olacağı kısmen farklı kütüphane koleksiyonları gelişimine katkısının olduğu söylenebilir.

Orta Çağ Akademik Kütüphaneleri ve İletişim Devresi

Şimdi dikkatimizi giriş bölümünde sorulan asıl soruya çevirebiliriz: Kütüphaneler her zaman üniversitelerin başarısının merkezinde yer almış mıdır? Başka bir deyişle, akademik kütüphane her zaman üniversitenin kalbi olmuştur? Kısa cevap hayır, olmadı. Kitapların her zaman üniversitenin can damarı olduğu iddia edilebilirken, bu olguları İletişim Devresinin uyarlanmış bir yorumuyla incelemek, akademik kütüphanelerin yükselişinin kaçınılmaz olmadığını, aksine sayısız makro ve mikro düzey gücün etkileşiminin ürünü olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuçta, kütüphane gelenekleri yoktan ortaya çıkmaz. Bunun yerine, onları hem içinde buldukları daha büyük kültürel süreçlerden kaynaklanan hem de bunları kodlayan kültürel kurumlar olarak görmek faydalı olacaktır (Carr, 2003). Böylece, üniversitelerin bulunduğu Orta Çağ bağlamı tarafından yönlendirildiler. Bu bağlam farklı olsaydı belki de sonuç da öyle olurdu. Model ve vakıf olarak Darnton (1982) ve İletişim Devresi kullanarak ve dikkate öncesi baskı el yazması gelenekleri işleme İletişim Devresi değişiklikler gerektirecek uyarısını alarak aşağıdaki modeli görsel olarak bu tartışma içerisinde yer alan farklı unsurları temsil etmek için inşa edilmiştir:

Şekil 1

Akademik Kütüphanelerin Gelişmesine Yol Açan Sürece Dair Bileşenler ve Etkileşimleri

Bu çizimi kullanarak, Yüksek Orta Çağ'da üniversitelerin doğmasına ve daha sonra Geç Orta Çağ'da akademik kütüphanelerin gelişmesine yol açan sürecin her bir bileşeninin diğerleriyle nasıl etkileşime girdiğini ve etkilediğini görmek kolaydır. Giriş bölümünde belirtildiği gibi, böyle bir modelin kullanılmasının değeri, belirli bir jeotemporal bağlamı oluşturan birbirine bağlı faktörlerin karmaşık ağı içinde ister basılı ister önceden basılmış olsun, bilgi kültürünün yerleştirilmesini gerektirmesidir. Bir bileşendeki değişiklikler bile, tarihi tanımlayan bir neden-sonuç zincirinde mutlaka diğerlerini etkilemek anlamına gelir. Bu model kapsamındaki önceki tartışmayı, Darnton'u (1982) kılavuz olarak kullanarak özetleyerek sonuçlandıralım:

Makro kültürel Güçler (Merkez)

Yüksek Orta Çağ, iklimlerin ısınması, büyüme mevsimlerinin uzaması ve teknolojik yenilikler açısından oldukça muhteşem bir şans dizisine sahipti ve sonuç olarak bu dönem bir tarım devrimine tanık oldu. Bu, daha az sayıda veba salgını vakasıyla birleştiğinde, hızlı nüfus artışını ve satılacak fazla yiyeceğe sahip olması nedeniyle servet birikimini teşvik etti. Bu faktörler daha sonra kasaba ve şehirlerde yoğunlaşan ve tüccarların ve vasıflı işçilerin kendi esnaflarıyla kendilerini tam olarak desteklemelerine izin veren ticari bir devrime yol açtı. Bunun sonucu olarak, tarımsal iş yükünden onları kurtarmak için yardım etti. Aynı zamanda, Batı Avrupa sınırları çoğunlukla dış saldırganlıktan arındırılmış ve belirli bir istikrar seviyesinin gelişmesine izin vermiştir (Bennett ve Bardsley, 2021). Bu nispeten istikrarlı Yüksek Orta Çağ ortamında, siyasi yöneticiler, yetenekli ve zeki insanlar tarafından işletilen devasa bürokratik

makinelere kurulmasını gerektirecek şekilde iktidarı sağlamlaştırıyorlardı. Benzer şekilde, mevcut yasal kodların kodlanması ve on birinci yüzyılda *Corpus Iuris Civilis'in* (Justinianus'un altıncı yüzyıl kapsamlı Roma hukuku kodu) Batı Avrupa'ya yeniden sokulması hukuk bilginlerinin uzmanlığını gerektirmiştir (Pedersen, 2009). Son olarak, İslam ve Bizans bursu ile olan temasları nedeniyle Batı Avrupa, on ikinci yüzyılda, Batı Roma İmparatorluğu'nun MS 476'da yıkılmasından bu yana kaybedilen birçok klasik metni yeniden tanıtan entelektüel bir Rönesans yaşadı. Bütün bu faktörler bir arada ele alındığında, daha önce Batı Avrupa'da bulunmayan gelişmiş, uzmanlaşmış eğitimin geliştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Okuyucu Kitle (Alta)

Sonuç, üyeleri değişen bağlamlarından tam olarak yararlanan hem öğretmenler hem de öğrenciler olmak üzere yeni bir akademisyen sınıfının ortaya çıkmasıydı. Ne de olsa, yukarıdan sadece bir örnek kullanarak, tüm süreci başlatmak için yeterli yiyecek olmasaydı, iş yükü ve kısa yaşam beklentileri nedeniyle, birçoğunun çiftliklerini ve aile işletmelerini akademik kariyer yapmak için bırakması için yeterli zaman olmazdı. Ayrıca, yerleşik bir metin geleneğine sıkı sıkıya dayanan bir burs biçiminin ortaya çıkması hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin ders kitaplarına erişmelerini gerektiriyordu. Böylece, yeni bir *okuyucu* kategorisi oluşturuldu ve aşağıda göreceğimiz gibi skolastik ihtiyaçları ekonomik faktörlere yakından bağlıydı. Yüksek Orta Çağ'da geliştirilen burs ve pedagoji yöntemi, yetkili metinlerin incelenmesine bu kadar kapsamlı bir şekilde dayanmamış olsaydı, belki de bilim adamlarının ekonomik ihtiyaçları oldukça farklı olurdu.

Üretim (Üst)

Alimlerin kitaba ihtiyacı vardı. Elbette, bu ihtiyacı karşılamak için çalışan daha büyük kitap ticaretinin bir parçası olan bireysel üreticiler vardı. Aslında, Batı Avrupa'daki öğrenci akınıyla birlikte, yalnızca daha fazla miktarda üretim için değil, aynı zamanda her metnin düzeltilmiş, yetkili kopyalarının tanımlanması için de yeni bir talep arttı. Bununla birlikte, burada ele alınan dönem, on beşinci ve on altıncı yüzyıllardaki Gutenberg Baskı Devrimi'nden önce gelir; bu, her ders kitabının elle kopyalanması gerektiği anlamına gelir. Ek olarak, kâğıt Batı Avrupa için nispeten yeniydi ve baskın yazı aracı haline gelmemişti, bu nedenle pahalı parşömen alternatifi hala kullanılıyordu. Kopyalama, düzeltme, aydınlatma ve bağlama emeği de dahil olmak üzere tüm bu faktörler, uygun malzemelerin talep edilmesine ek olarak, Orta Çağ el yazmalarını pahalı ve değerli mallar haline getirmiştir. Üniversiteler ilk olarak Gutenberg Dönemi'nden sonra ortaya çıkmış olsaydı, kitapların hem satın alınabilirliği hem de kullanılabilirliği önemli ölçüde arttığında, ders kitaplarını güvence altına almaya çalışan öğrencilerin yaşadığı ekonomik sıkıntı farklı bir yörünge boyunca gelişebilirdi.

Yönetmelik (Solda)

Ders kitapları, öğrencilerin ve öğretmenlerin Yüksek ve Geç Orta Çağ döneminde uğraşmaları gereken tek masraf değildi. Şehirlerin duvarları içindeki yüksek oda ve pansiyon maliyetleri, bilim adamlarının sömürülmesine yol açtı. Yukarıda atıfta bulunulan politik-yasal güçlerle kesişen bireysel bilim adamları, kraliyet, papalık ve emperyal kararnameyle *universitas magistrorum discipulorumque'a* dahil edildi. Toplu pazarlık korkusuna dayanan bu kararnameler, diğerlerinin yanı sıra, bir de dahil olmak üzere üniversitelere genellikle hak ve ayrıcalıklar vermiştir. Kira ve diğer gerekli malzemeler için maksimum fiyat belirleme hakkı ve ikinci, üniversite kasabalarında ve şehirlerinde yoğunlaşan yerel kitap ticareti üzerindeki kontrol. Yine, bu faktörler sosyoekonomik ve politik-yasal peyzajın çok daha farklı

göründüğü farklı bir zamanda bir araya gelmiş olsaydı, bilim adamlarına bu tür düzenleyici yetkiler verilmemiş olabilir, hatta gerekli olmayabilir.

Erişim (Sağda)

Burada tartışılacak son kategori, bu süreç hiçbir şekilde doğrusal olmamakla birlikte, *Üretim ile Okuyucu Kitleleri* arasındaki kesişme noktasına odaklanır: yani, akademisyenlerin üretilmekte olan edebi materyallere erişme yöntemi. Bu kategori, Orta Çağ'da el yazması üreticilerinin de çok sık kitapçı (*kütüphaneci*) olmaları bakımından biraz keyfi. Bununla birlikte, bu kategorileri ayırmak, üniversitelerin, diyagramdaki karşıt kardinal noktayı işgal ederek, akademisyenlerinin kitaplara nasıl eriştikleri üzerinde düzenleyici kontrol uygulayabildiklerini göstermemizi sağlar. Böylece, bilim adamlarının el yazmalarının (*exemplaria*) elle kopyalanması için izin verilen kısımlarını kiralamalarına izin veren *peciae* sisteminin ortaya çıktığını görüyoruz. Tabii ki, bu süreç aynı zamanda maliyetlere de neden oldu –gayretli bir öğrencinin çalışmalarına bile kesinlikle müdahale eden bu kadar özenli bir sürecin hantallığından bahsetmiyorum bile– ama bu daha ucuz bir seçenektir. Üniversite, elbette, bu sistemi kontrol etti, hatta denetleyecek memurlar atadı. Yine de hala ideal değildi. Oyunun kurallarının değişmesi on üçüncü yüzyılda, bilim adamları için ideal akademik koşulları yaratmaya çalışan zengin hayırseverlerin, fiziksel binalar ve değerli hacimlerin koleksiyonları da dahil olmak üzere kolejlere mülk vermeye başladığı zaman meydana geldi. Bu gelişme şüphesiz birçok finansal ve zaman yükünü hafifletti, böylece akademisyenlerin kariyerlerini daha etkin bir şekilde sürdürmelerine izin verdi. Orta Çağ dünyası erken-modern kardeşine yol açarken, üniversiteler, kendileri, sadece yetenekli bir üniversiteye kabul edilecek kadar şanslı olanların değil, tüm bu olgunluk öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmak için kütüphane koleksiyonları sunmaya başlayacaklardı.

Sonuç

Sonuç olarak, akademik kütüphanelerin nihayetinde daha sonraki nesillerin kendilerine atfettiği önem düzeyini geliştirdiklerini söylemek gerekir, ancak varlıklarının ve önemlerinin Orta Çağ dünyasının ihtiyaç ve baskılarına bir cevap olarak geliştiğini hatırlamak faydalı olacaktır. Bu tarihsel sorgulama çizgisini takip etmek, modern kütüphaneciler için faydalıdır çünkü kendi mesleki kimliklerini daha geniş kütüphane ve bilgi bilimi (LIS) bağlamında daha iyi konumlandırmalarını sağlar. Ünlü İngiliz kütüphanesi tarihçisi Raymond Irwin, bu tür bir tarihsel araştırmanın sadece mesleğin geleceği için değil, profesyonellerin algılanan keyfi için de çok önemli olduğunu ileri sürmektedir (Irwin, 1966). Kütüphaneciler "Zihinlerinde bir bütün olarak çalışmalarının bir resmini oluşturmak istiyorlar ve eğer tarihsel köklerini dışarıda bırakırlarsa, resmin büyük bir kısmı eksik kalacak ve gerisi çarpıtılmış ve yanlış olacaktır." (Irwin, 1966: 21). Meslek hayatımızı kütüphanelere adanmış olan bizler, mesleki yerlerimizi uzak geçmişe uzanan geniş kütüphane tarihi zaman çizelgesi içinde bağlamsallaştırabildiğimiz zaman daha iyi durumdayız. Umarım, bu tarihin çok küçük bir bölümünün mütevazı şekilde ele alınması, başkalarını kütüphane ve bilgi biliminin zenginliğini ve yükseköğretimin gelişimine katkılarını takdir etmeye teşvik ederken, aynı zamanda profesyonellere kütüphane tarihini daha derinlemesine incelemeleri için ilham verecektir.

Teşekkür: Bu çalışma, bunu ilk okuyan en iyi arkadaşım ve kocam Joseph'e ithaf edilmiştir. Çok teşekkür ederim.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Bassett, T. J. (2017). Circulating libraries in the Victorian Era. *English and Linguistics Faculty*. <https://search-ebshost.com.proxyse.uits.iu.edu/login.aspx?direct=true&db=edsbas&AN=edsbas.E1CBAE0B&site=eds-live>
- Bennett, J. M. ve Bardsley, S. (2021). *Medieval Europe: A short history*. Oxford: Oxford University.
- Bodleian Libraries. History of the Bodleian. Erişim (01.06.2021): <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/plan-your-visit/history-bodleian>
- Burke, P. (2001). *Bilginin toplumsal tarihi*, (M. Tuncay, Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt.
- Campbell, J. W., Pryce, W. (2013). *The library: A world history*. Chicago: University of Chicago.
- Can, Ş. (2020). *Klasik yunan mitolojisi*. İstanbul: Ötüken.
- Carr, D. (2003). *The promise of cultural institutions*. New York: Altamira.
- Darnton, R. (1982). What is the history of books? *Daedalus*, 111(3), s.65-83. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mzh&AN=2016701157&site=eds-live>
- Eruz, S. (2013). Akademik çeviri eğitimi ve şiir çevirisi. S. U. Ünal, N. T. Polat ve M. T. Öncü (Edt.), *Von Generation zu Generation: Germanistik* (s. 107-120). İzmir: Ege Üniversitesi.
- Gieysztor, A. (2003). Management and resources. W. Rüegg (Edt.), *In A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages* (s. 108-143). Cambridge: Cambridge University.
- Günel, S. (2006). *Yükseköğretimde yönetim sorunları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Harris, M. H. (1995). *History of libraries in the western world*. Metuchen: The Scarecrow.
- Haskins, C. H. (1962). *The rise of universities*. Ithaca: Great Seal Books Cornell University.
- Haskins, G. L. (1941). The University of Oxford and the 'Ius ubique docendi'. *English Historical Review*, 56(222), s.281-292.
- Himmelfarb, G. (1997). Revolution in the library. *The American Scholar* 66(2), s.197-204. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?>

[direct=true&db=edsglr&AN=edsglr.A19506098 &site=eds-live](https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100313361)

- Irwin, R. (1966). *The English library: Sources and history*. London: George Allen & Unwin.
- Janin, H. (2008). *The university in Medieval Life: 1179-1499*. Jefferson, N.C: McFarland & Co.
- Leupp, H. L. (1924). The library the heart of the university. *Bulletin of the American Library Association*, 18, s. 193-197. <https://www.istor.org/stable/25686302>
- Lovatt, R. (2006). College and university book collections and libraries. E. L. Green (Edt.), *In The Cambridge History of Libraries in Britain and Ireland: To 1640*, (s. 152-177). Cambridge: Cambridge University.
- Nardi, P. (2003). Relations with authority. W. Rüegg (Edt.), *In A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, (s. 77-107). Cambridge: Cambridge University.
- Pecia System. (t.y.). Oxford reference. Erişim (29.11.2021): <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/oi/authority.20110803100313361>.
- Pedersen, O. (2009). *The first universities: studium generale and the origins of university education in Europe*. Cambridge: Cambridge University.
- Petroski, H. (1999). *The book on the shelf*. New York: Alfred A. Knopf.
- Pirenne, H. (1956). *Medieval cities*. Garden City: Doubleday Anchor Books.
- Proctor, C. (2021). *The Heart of Academia: Medieval Universities, Textbooks and the Birth of Academic Libraries*.
- Proctor, C., Courtney B. ve Hughes, M. (2021). Disaster librarianship: Reflections on teaching and learning from the heart of the campus. *Journal of Teaching and Learning with Technology*, 10(1), s. 306-320. <https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/jotlt/article/view/31289>
- Reiter, E. H. (1998). Masters, students, and their books in the Late Medieval German Universities. *Paedagogica Historica*, 34(2), s. 389-401.
- Rüegg, W. (2003). *A history of the university in europe: Universities in the Middle Ages*. Cambridge: Cambridge University.
- Shailor, B. A. (1994). *The Medieval book*. Toronto: University of Toronto.
- Schwinges, R. C. (2003). Student education, student life. W. Rüegg (Edt.), *In A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, (s. 195-243). Cambridge: Cambridge University.
- Öztürk, G. (2017). Sözlü iletişimden matbaaya: İletişim devrimleri ve toplum. *The Turkish Online Journal Of Design, Art and Communication*, 7(2), s. 320.
- Verger, J. (2003). Patterns. W. Rüegg (Edt.), *In A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, (s. 35-74). Cambridge: Cambridge University.
- Verger, J. (2003). Teachers. W. Rüegg (Edt.), *In A History of the University in Europe:*

- Universities in the Middle Ages*, (s. 144-168). Cambridge: Cambridge University.
- Wagner, D. L. (1986). *The Seven Liberal Arts in the Middle Ages*. Bloomington: Indiana University.
- Westfall, C. (1969). Painting and the liberal arts: Alberti's view. *Journal of the History of Ideas*, 30(4), s. 487-506.
- Yanardağ, A. (2020). Üniversitenin kuruluş felsefesi ve dini temelleri. *Iğdir University Journal of Social Sciences*, 23, s. 107-118.
- Zeybekoğlu, A. (2009). *Carl Schmitt'in 20. Yüzyıl devlet ve siyaset kuramına katkısı*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Original Metin (Original text)

The Heart of Academia: Medieval Universities, Textbooks, and the Birth of Academic Libraries

Christopher L. Proctor
Indiana University Southeast
clprocto@iu.edu

Abstract: The contemporary academic library occupies a crucial role in the teaching and learning mission of universities. This centrality is perhaps best exemplified by the popular saying that the library is the heart of the university. But has this always been the case since the inception of universities in the High Middle Ages? To help answer this question, the following discussion traces the creation of universities within the medieval world, the textual traditions that informed their scholarship and pedagogy, and the later birth of academic libraries within the college and university system. The author attempts to demonstrate that the rise of academic libraries was not inevitable but, rather, the product of the interplay of myriad macro- and microlevel forces, each contributing to the library's eventual development. To accomplish this, the phenomena surrounding the emergence of medieval academic libraries are embedded within an adaptation of Robert Darnton's model, the Communications Circuit. It is the hope of the author that having a better sense of the history of the profession will allow current library and information science professionals to develop more robust professional identities and deeper philosophies of practice.

Keywords: library history; academic libraries; medieval universities; communications circuit; learning and scholarship

Introduction

Many have claimed over the years that libraries are fundamental institutions within academic, often citing the well-known proverb that *the library is the heart of the university* (e.g., Proctor, Block, and Hughes 2021; Himmelfarb 1997; Leupp 1924). Many if not most librarians probably share this sentiment, and some would argue that libraries have always held a central importance within higher education. In fact, some authors have gone a bit further and claimed that librarians *are* the university (Himmelfarb 1997). Still others have made even stronger claims, arguing that the history of libraries is “the history of scholarship and civilization” itself (Irwin 1966, 21). But has this preeminence indeed always been the case since the initial emergence of universities beginning in the high medieval period? Or, did the centrality of libraries in higher education evolve along with the university, only becoming foundational in a later period? The following discussion will attempt to shed some – however modest it might be – light on this question.

Before delving into the meat of the discussion, it is worth mentioning the theoretical framework selected as the lens through which questions, data, and interpretations were viewed. In 1982, Robert Darnton, a prominent cultural and book historian, published what came to be recognized as a seminal article, “What Is the History of Books,” in which he introduces and outlines the Communications Circuit. The Communications Circuit is a self-sustaining theoretical model that attempts to account for separate yet mutually interdependent stages comprising the lifecycle of books. For example, it examines the interplay of authors, publishers, printers, shippers, booksellers, readers

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

(including the role of libraries), and how each of these is embedded within and, in turn, influences larger macrocultural processes of social structures, politics, economics, law, and intellectual developments. Due to the interdependent nature of the Communications Circuit, changing one component necessarily implies effecting each of the others (Darnton 1982). Thus, for the purposes of this discussion, the interplay between the related categories of *Readership*, *Production*, *Regulation*, and *Access* was understood within the larger medieval cultural context of intellectual development, as embodied by the nascent university system, and socioeconomic necessity. For transparency, it should be noted here that Darnton's model primarily focuses on the lifecycle of printed information (i.e., that which arose after the Gutenberg Revolution of the mid-fifteenth century and not the manuscript tradition prevalent throughout the medieval period), but with slight modifications, the model proved to remain useful.

The following paragraphs are arranged thematically. The first section, Birth of Medieval Universities, provides an overview of the establishment, character, and evolution of universities as important medieval institutions. The second, University Textual Traditions, broadly examines curricula, scholarship, and pedagogy within the medieval context, while focusing on how authoritative texts influenced each of these areas. Economic factors influencing matriculation and scholarship vis-à-vis required textbooks are also considered here. In the third section, College and University Libraries in Medieval Higher Education, the birth of college and university libraries is explored in relation to the economic necessity outlined in the previous section. The next and penultimate section, Medieval Academic Libraries and the Communications Circuit, repositions the phenomena outlined in the preceding sections within an adapted version of the Communications Circuit. The goal of this section is to help us conceptualize how these interrelated phenomena impacted one another, and how the growth of academic libraries was contingent on myriad factors. In the final section, the discussion is wrapped up by encouraging information professionals to study library history. Hopefully, this discussion will add one very small piece to the story of libraries.

Birth of Medieval Universities

Several authors have already done excellent work in tracing the history and development of universities within the medieval world: e.g., Haskins (1962), Janin (2008), Pedersen (2009), and Rüegg (2003). The majority of the discussion in this and the following section will be pulled from these authorities (additional authors may still be cited in isolated cases), and it is recommended to consult with them for a more in-depth analysis. The High Middle Ages, roughly spanning the years 1000 to 1300 CE, was a time of intense development, growth, and relative prosperity throughout Western Europe. An agricultural revolution, fueled by warming climates and technological innovations, led to a subsequent commercial revolution that, in turn, engendered a shift in medieval society (Bennett and Bardsley 2021). Additionally, Western Europe was experiencing an intellectual revolution, thanks in no small part to its contact with neighboring Muslim kingdoms and, by way of its crusading zeal, the Byzantine Empire. Through these contacts, Western Europe was able to gain access in the twelfth century not only to advanced scholarship being produced by some of the greatest minds of the age, but also to classical Greco-Roman thinkers whose texts were being preserved by Muslim and Byzantine scholars. Thus, the influx of new ideas and methods (e.g., advancements in medicine, mathematics, and the use of Arabic numerals to replace their cumbersome Roman counterparts), in addition to the rediscovery of important classical authors paved the way for an intellectual flowering that historians have called the Renaissance of the Twelfth Century. It was within this milieu that universities were born.

This influx of knowledge was put to good use as education began shifting away from its traditional purview within monasteries and cathedral schools to prominent itinerant teachers who

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

traveled from city to city, attracting students along the way. This was an age where individual teachers held preeminence, not collective units of schools or institutions, and a single famous teacher could make a particular city, monastery, or cathedral school equally famous if he chose to settle there (Pedersen 2009). As one can imagine, cities were particularly keen on keeping prominent teachers within their own walls because of the revenue they could generate from students traveling from all over Europe to study. It was this keenness that would lead to the development of a collective institution that would later be referred to as the *university*.

Originally, prominent and not so prominent teachers operated independently from one another, even when teaching the same subjects in the same vicinities. However, as teachers continued to attract more and more students, there developed a need throughout the twelfth century to protect both teachers and students from exploitation at the hands of townspeople who might take advantage of the new situation. It was not uncommon for rents or the price of foodstuffs or other basic necessities to be inflated at unfair rates in the hopes of generating greater profits from those seeking an education. Teachers and students fought back with the only power they had: to quit the city and set up residence somewhere else. This type of strike undoubtedly dealt an economic blow to those in power, and as a result, these once independent groups of teachers and students were incorporated along the lines of the traditional commune and guild system already thriving in towns and cities. Incorporation of this sort was not new to medieval Europe. The creation of a *persona ficta* was a legal concept that had its roots in Roman law, which allowed individuals to form an incorporated entity that had legal status and privilege, including the right to own property, apart from the individuals comprising said corporation. This was in essence the nature of guilds and communes. Once united, individuals then had the power of collective bargaining. One of several Latin terms used to designate this type of corporation was *universitas* (Pirenne 1956). Originally meaning total or whole, it came to represent legally recognized corporations, and over time, would become the exclusive designation of universities.

Though the intricacies of the development and administration of universities fall far outside the scope of the present discussion, it is worth cursorily mentioning a few important facts that will provide additional context. Firstly, although it can be argued that universities were progressive institutions, effectively providing an entirely new system of education that could benefit all strata of society, they did not, unfortunately, make progress towards creating greater levels of gender equality within the medieval world. This is illustrated by the fact that only males were permitted to matriculate and earn the various advanced degrees offered. Women were barred from doing so. One reason for this was that the majority of university students and teachers assumed the legal status of the *ordo clericalis* (order of clerics). While this was signified by scholars in their clothing requirements and the wearing of the tonsure (i.e., the clean shaven portion on the top of the head representing a monastic's renunciation of the world), it must be emphasized that for the vast majority this was a legal designation only. "Under church law, a woman could not become a cleric and, in practice, it was impossible for her to become a university student" (Janin 2008, 32).

Secondly, university structures developed, broadly speaking, along two different trajectories: one situated in the Mediterranean and another in Northern Europe. The former, as represented by the oldest university in Europe, the University of Bologna, concentrated administrative power in the hands of its students. In effect, students ran the university, setting policy and providing oversight, while teachers only held autonomous power over examinations. The latter, as represented by the second oldest university in Europe, the University of Paris, will be more familiar to contemporary readers. At Paris, the teachers, through their respective faculties (more on those later), dominated. Paris would come to be the model used throughout France, England, Germany, and other parts of the northern European continent, eventually making its way to the New World. As such, the majority

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

of the following discussion will focus on the rise of academic libraries within this Northern European model.

Lastly, as collective institutions, universities were very often granted rights and privileges – including those of self-governance, freedom from local judicial authorities, and the right to own property – by royal, imperial, or papal decree. Some privileges extended to being able to interfere directly with the local economy: e.g., fixing the maximum rates that could be charged to university members for their lodging and other basic necessities. As we shall see below, this privilege usually extended to the book trade, as well. When these privileges were granted by a universal monarch, primarily embodied by popes or emperors, graduates holding at least the degree of *magister artium* were given the *licentia docendi* (license to teach) and granted the *ius ubique docendi* (the right to teach everywhere) (Rüegg, 2003). In other words, teachers, as fully enfranchised masters and therefore part of the university guild, were no longer corseted by the parish, diocese, or even country where they earned their education and teaching credentials; they were, at least in principle, able to exercise their intellectual craft throughout Christendom, thereby adding an international flavor to the profession (Nardi 2003). This, in turn, meant that a single city with a prominent university could attract very large numbers of scholars from all over Western Europe.

University Textual Traditions

Medieval university curricula were broadly divided among four subject areas, each with its own semiautonomous faculty: liberal arts, medicine, law (both civil and canon), and theology. Of these, the *artes liberales* (liberal arts) constituted the foundational course of study, and all incoming students would have to progress through its series of degrees before being allowed to ascend to one of the higher faculties. In addition to the authors writing about medieval universities that were referenced above, Wagner (1986) provides a comprehensive examination of the *artes liberales* within medieval learning. In brief, the *artes liberales* consisted of seven primary subjects divided into two overarching categories: *trivium* and *quadrivium*. The *trivium* consisted of *grammatica* (grammar), *dialectica* (logic), and *rhetorica* (rhetoric). Broadly speaking, the *trivium* prepared students by teaching them how to take in, analyze, and produce information. The *quadrivium*, which was mostly based on different applications of mathematics, consisted of the subject specialties *geometria* (geometry), *arithmetica* (arithmetic or abstract mathematics), *astronomia* (astronomy), and *harmonia* (musical harmony). Students entering the university would concentrate on these areas, and after spending approximately four years earning the *baccalaureus artium*, students choosing to continue would devote an additional two years studying the *artes liberales*, culminating in the degree of *magister artium*. At this point in the student's academic career, he would be granted the *licentia docendi* and permitted into the *universitas magistrorum* (i.e., the official guild of teachers). Now, the newly degreed *magister* possessed the right to teach as a member of the liberal arts faculty, and – if he so chose – continue his education as a student in one of the higher faculties of medicine, law, or theology. These final three faculties, of which law and theology were by far the more popular, created advanced subject specialists and required an additional four to eight years of rigorous study (Janin 2008; Pedersen 2009).

In each of these disciplines, the curriculum was built around specific texts that had acquired an authoritative status by the High and Late Middle Ages. For example, looking at only one of the three subjects housed within the *trivium*, *dialectica*, we can estimate that students pursuing the *magister artium* at either the University of Paris or the University of Oxford in the middle of the thirteenth century would have to read and attend formal classes covering nine specified texts, the majority of which were written by Aristotle and Boethius, respectively (Janin 2008; Pedersen 2009). Every other subject also had its corresponding reading list. It is worth emphasizing that it was the text itself that

was the primary focus of university course work and not necessarily the subject as a whole. In other words, students did not study *dialectica* as a subject in and of itself, but, rather, studied the interpretation of *dialectica* by authoritative authors. “The basic aim of teaching [and scholarship] in the medieval university was to transmit to students, uncritically, selected parts of the medieval world’s received (inherited) body of learning springing from Greek, Roman, Arabic, and early Christian authorities” (Janin 2008, 30). Similarly, as Haskins (1962) illustrates, instructors were bound to teach subjects according to these specified texts, and a professor could – at least at the University of Bologna – be fined for not making it through the appropriate text by the conclusion of the semester or if he veered too far off topic during a lecture. It is a subtle shift in perspective, but one worth remembering as we continue our discussion on the importance of textual traditions within the medieval university system.

Focus on textual learning, in turn, influenced the pedagogical methods used by instructors in the classroom, of which there were primarily two: *lectio* and *disputatio*. The very name of the first one, *lectio*, highlights this influence. *Lectio*, from which the English word *lecture* is derived, simply means *the reading*, and university lectures consisted of professors reading texts aloud, line-by-line, to their students. While doing this, professors might also offer clarifications and explanations as needed. The second method, *disputatio*, consisted of formal debates between interlocutors, with the “*respondens* arguing positively for a particular solution to a problem, while an *opponens* gainsaid him with correspondingly negative arguments. When this had gone on for a while, or the arguments were just about exhausted, the teacher would intervene and settle or ‘determine’ the question with a solution or *responsum*” (Pedersen 2009, 259-260). Even here, arguments, counterarguments, and determinations were not made haphazardly, and the validity of each was determined by the use of authoritative texts to support each point and counterpoint. Thus, in order to perform their duties well (in both the *lectio* and *disputatio*), instructors had to be equipped with those authoritative texts outlined in curricula, and preparation via consultation with these texts was crucial (Lovatt 2006; Verger 2003b). This further highlights the centrality of books within medieval education.

Since texts were the veritable lifeblood of the medieval university, it was crucial that both students and instructors had access to those required by the different faculties. As will be discussed in the next section, university libraries did not begin emerging until centuries after the emergence of universities as institutions, so how did early medieval scholars gain access to the literary tools of their trade? In short, they purchased them. But this in itself became a barrier to access. Universities came into existence some 300 years prior to the development of the Printing Revolution in the middle of the fifteenth century, and, as a result, the cost of medieval textbooks tended to be exorbitantly expensive (Gieysztor 2003). In fact, the cost of being a student in general was expensive, and there are many extant examples of students writing home requesting money from their parents:

B. to his venerable master A., greeting. This [letter] is to inform you that I am studying at Oxford with the greatest diligence, but the matter of money stands greatly in the way of my promotion, as it is now two months since I spent the last of what you sent me. The city is expensive and makes many demands; I have to rent lodgings, buy necessaries, and provide for many other things which I cannot now specify. Wherefore I respectfully beg your paternity that by the promptings of divine pity you may assist me, so that I may be able to complete what I have well begun. For you must know that without Ceres and Bacchus Apollo grows old. (Haskins 1962, 77-78)

Or this poetic imagining of a standard student’s letter written c. 1400:

Well beloved father, I have not a penny, nor can I get any save through you, for all things at the University are so dear; nor can I study in my Code or my Digest [these

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

are legal texts], for their leaves [pages] have the falling sickness. Moreover, I owe ten crowns to the provost, and can find no man to lend them to me. I ask of you greetings and money. The student has need of many things if he will profit here; his father and his kin must supply him freely [so] that he will not be compelled to pawn his books, but [will] have ready money in his purse, with gowns and furs and decent clothing; or he will be damned for a beggar; wherefore, that men may not take me for a beast, I ask of you greetings and money. Wines are expensive, [as are] hostels and other good things; I owe in every street, and am hard put to free myself from such snares. Dear father, deign to help me! (Janin 2008, 16-17)

Both of these excerpts may elicit a familiar chuckle from modern readers for just how contemporary the problems outlined are in the lives of today's university students. Pursuing higher education was and remains to be a costly endeavor, and just like in the medieval world, the longer one matriculates and the higher one advances in the completion of one's degree, the more costly it becomes (Schwinges 2003). Both excerpts reference the expenses associated with room and board, which, as we have already discussed in the previous section, was one of the major factors leading to the establishment and recognition of universities as incorporated entities with collective bargaining powers, but the second goes on to specifically reference textbooks. Their relatively high value is indirectly indicated by the fact that students could get some extra cash by pawning or selling them. There is also evidence to suggest that, when colleges (more on them below) began developing libraries in the thirteenth century, books within those collections were sometimes used to pay off debts owed by the institutions themselves (Harris 1995).

Why were medieval books so expensive? Shailor (1994) sheds some light on the costs associated with texts during this period. For starters, the component materials were expensive, especially parchment. Parchment, which formed the writing surface of books (i.e., the leaves), was made from the processed skins of a variety of animals. As one can imagine, the cost of raising animals for this purpose, along with the added expenses of processing each skin, kept book prices high. Just to provide some perspective, a single large volume could easily use 200 animal skins. Paper, which originated in China and was slowly introduced into Western Europe by way of al-Andalus, would eventually be one of the factors of the Printing Revolution that would drive down prices in the late-fifteenth and early-sixteenth centuries, but throughout most of the medieval period, parchment was the main medium. Secondly, since this was the era before Gutenberg, texts were copied by hand, and hiring scribes to write out entire manuscripts proved to be the most expensive component of production and could take 10 to 15 months to complete a single volume (Schwinges 2003). Once copied, additional costs were accrued for corrections, illuminating, and binding (Pedersen 2009).

To give readers an idea of the total cost involved, we will examine the aggregated expenses associated with a professionally produced 200-page manuscript in England during the thirteenth century. As outlined by Pedersen (2009) in his excellent introduction to the rise of universities in the medieval world, the three most expensive facets of manuscript production were, respectively, 1. Copying (9 shillings, 4 pence), 2. Parchment (8 shillings, 8 pence), and 3. Correcting (2 shillings, 10 pence). The least expensive components were binding (1 shilling, 5 pence) and illumination (1 shilling, 1 pence). This brings the grand total for a single 200-page volume to 23 shillings, 4 pence, or approximately £1.12. Some other volumes could cost upwards of £60 (Schwinges 2008). Using our example of *dialectica* from above, the cost for a student to have all nine of his required textbooks professionally produced could end up costing him over 200 shillings (approximately £10). To provide context, the average teaching fellow in Merton College at Oxford received an annual stipend of 50 shillings or £2.5 (Pedersen 2009). Thus, only one component of the *trivium* could cost over four years'

worth of allowances. When this fact is taken with the knowledge that multiple courses were taken each semester, the potential costs become dizzying.

For students who had wealthy parents or patrons, purchasing hand-made, custom textbooks from professional manufacturers would not have been an issue. For those well off but not as wealthy, the option of purchasing secondhand volumes would have been available (Pedersen 2009; Schwinges 2003). However, since neither rank nor status was a prerequisite for admission, it can be expected that the vast majority of students had to find more economical solutions; in fact, “it was the responsibility of university masters to make sure that the poverty of students did not prevent their academic progress” (Janin 2008, 17). This led to many universities being granted the right to oversee and regulate the book trade in their cities, and many universities empowered special officers to frequent markets in order to make sure guidelines were being met and that only approved manuscripts – with the appropriate corrections – were being sold. For example, “in 1354 the chancellor of Cambridge got jurisdiction in all matters involving booksellers, scribes, bookbinders and illuminators” (Pedersen 2009, 234). Still, costs were expensive, so the university developed another method to help. One might be thinking that this is where the discussion will turn to the development of university libraries as natural solutions to these economic problems, but not quite yet. Instead, we must turn our discussion to the *pecia* system.

The *pecia* system offered scholars a cheaper alternative to the commissioning of new textbooks or the purchasing of secondhand copies: that is, copying the manuscript oneself. In this system, which seems to have developed by the middle of the thirteenth century, members of the book trade known as *stationarii peciarum* (this might be best translated as stationers of the bundles) would obtain authoritative copies of textbooks that had been approved by university officials. These approved copies were known as *exemplaria*. Each *exemplar* was then divided into small bundles called *peciae* (the plural of *pecia*). These bundles, numbered for cataloging purposes, were then be rented out to students and teachers for a relatively modest fee, and each would be responsible for copying out its contents (Gieysztor 2003; Janin 2008). The concept here is not entirely different from the three-volume novel lending model used in subscription libraries in the nineteenth century (Bassett 2017). Of course, universities – and there were at least 11 using this system, Paris and Oxford included – regulated this aspect of the book trade. In 1304, for example, the University of Paris created a special committee to oversee the *stationarii peciarum* and set prices for the *peciae* of specific books (Pedersen 2009).

As one may imagine, the process of copying out one’s own textbook was both painstaking and grueling, and the longer the process took, the more expensive it became. And even though scholars were copying from approved *exemplaria*, there was always room for errors in transcription and the possibility of having to correct already copied texts. Needless to say, more than one student must have experienced setbacks and frustrations. There is a humorous yet interesting example of one student’s frustration found in the marginalia of a late thirteenth-century volume of commentaries by Thomas Aquinas. Due to a slight hiccup in the *peciae*, the student had to go back and correct some text that he had already copied out. He left this angry message in Latin: “*Nota confundatur stationarius [stationarius] qui me fecit deturpari librum alicuius probi viri?*” (Shailor 1994, 98). Preferring my own slightly snarkier translation to the one provided by Shailor in the text, it reads: Mark you, may the stationer who made me disfigure the book of a certain excellent man be himself confused.

As we have seen, textbooks were essential to the academic careers of students and teachers. In effect, they were the necessary tools of their trade. By the conclusion of a student’s matriculation in the *artes liberales*, especially if he ascended to the status of *magister artium* and hoped to pursue his studies in one of the other faculties, he would have amassed a considerable number of texts. Although necessary, just as room and board were for survival, these books were not cheap, and from the earliest days of the institution’s existence, we see the university implementing strategies to keep costs down. Being a university student – just as it is today – was an expensive endeavor, and the costliness of

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

attending often acted as a barrier for many would-be scholars, especially those who did not hail from wealthy families. Thus, there developed a system in the thirteenth century whereby these basic necessities of university life (shelter, food, and books) could be provided to those possessing the aptitude but not the means of pursuing their academic paths. This would become known as the *college* system, and it is within this context that academic libraries first arose and subsequently flourished.

College and University Libraries in Medieval Higher Education

Academic libraries were not born in universities, but rather in colleges. This is often a difficult distinction for modern readers (especially American readers) to make because higher education in the United States often uses the terms *college* and *university* interchangeably. British readers, on the other hand, are more familiar with the medieval distinction between these terms because their two oldest university systems, collectively referred to as Oxbridge, maintain clear lines of separation. Harkening back to our earlier discussion, the medieval university was nothing more than an incorporated group (*universitas*) of instructors (*magistrorum*) and students (*discipulorum*) that was formed to protect the interests of individual scholars. While universities were often granted important legal and social rights and privileges, including the right to self-governance and to own property, they were built less on the idea of a physical institution and more on the cooperative interplay of each group involved (Schwings 2003). Thus, for quite some time, medieval universities did not own property, and even classroom space was rented from a variety of other establishments (Gieysztor 2003; Haskins 1962; Janin 2008). Therefore, unlike monastic and cathedral schools, both of which held property and as a result could house collections of books, early universities did not inspire the birth of academic libraries.

Colleges, however, were something different, so it is no surprise they became the perfect breeding ground for the establishment of academic libraries. So what exactly was a medieval college? In their earliest stage, colleges (from the Latin *collegia*, which denotes groups of people living together under specified guidelines) were endowed residence halls that had been donated by wealthy benefactors for the use of poor students (Gieysztor 2003; Haskins 1962). In other words, they were free dormitories for those who qualified. The earliest example seems to have arisen at the University of Paris by the end of the twelfth century. However, it was in the middle and second half of the thirteenth century that colleges similar to those found at Oxbridge would eventually emerge. Like their predecessors, they were endowed institutions, but these later colleges were also granted money, land, property, buildings, and – important for this discussion – books (Pedersen 2009).

Pedersen (2009) explains that such endowments allowed colleges to admit specified numbers of scholars as *fellows*, either students or teachers depending on the type of college and stipulations outlined by their benefactors. Each college typically had its own statutes governing the expectations, behaviors, and obligations of its members. In return for adherence with these statutes, colleges very often provided lodging and meals (usually eaten communally), and sometimes, as was the case with Merton College at Oxford, provided an annual stipend for living expenses. As the prospect of using university graduates to fill administrative posts became more attractive to secular and ecclesiastical rulers, and as some alumni began amassing their own wealth, more and more colleges were founded and funded by members of the European elite. As this happened, colleges took on a central role in university life, and in the case of some, provided much of the teaching that had once been the exclusive domain of the university. At this point, the university remained the overarching figurehead connecting all of its colleges into a single, coherent system. While the university remained the only entity that could formally give examinations and grant degrees, academic life began to be increasingly played out at the college level (Verger 2003a).

Verger (2003a) comments on the development of colleges during this early period. The oldest example is Sorbonne College, established at the University of Paris in 1257. The new model quickly

spread from there. By 1300, Paris had no less than 19 endowed colleges; by 1400, the number had grown to 37. Similarly, by 1300, Oxford had six endowed colleges and throughout the fifteenth century, it gained an additional five. Thus, colleges grew from their original mission of providing shelter to the poorest students to becoming “privileged institutions serving to guarantee their members, at the price of a degree of discipline, the best conditions for work and study” (61).

As we have already discussed, one of if not the most expensive aspects of university life was the acquisition of textbooks, so one way colleges could guarantee that those best conditions were being met was in the establishment of libraries. In fact, “many founders [of colleges] saw it as part of the very act of foundation to provide their colleges with a collection of books” (Lovatt 2006, 154). Lovatt (2006) explains that in many cases, these books were donated from the benefactor’s personal library, and some were so reticent to part with favored volumes that they would only pass to colleges after the founder’s death. Since universities were not created from the auspices of a single patron, it makes sense that library collections were not part of their initial foundations. We should not think that college libraries held the vast collections that later university libraries would come to house after the Printing Revolution, but early on, colleges tended to house larger and more significant collections than their university counterparts. For example, by the year 1404, New College (Cambridge) and Merton College (Oxford) held 300 and 500 books, respectively; by comparison, the university library of Cambridge only held about 122 volumes some 36 years later in 1440 (Lovatt 2006). Despite what contemporary students would consider to be modest holdings, the monetary value of colleges’ collections was extraordinary, hence the frequent use of the chained library model (Petroski 1999).

Through the course of the Late Middle Ages, university faculties stopped renting and started purchasing required space and resources, and as the fourteenth century progressed, university-owned buildings grew and expanded (Gieysztor 2003). The establishment of libraries naturally followed. The development of Oxford’s university library is illustrative of this process (see Bodleian Libraries 2021; Gieysztor 2003; Harris 1995), so we will restrict the remainder of our discussion to the modest collection that would one day blossom into what is now the splendor of the Bodleian Library. By 1320, a modest collection of manuscripts belonging to Oxford was housed in University Church of Saint Mary the Virgin. Nearly 100 years later, in 1412, Oxford created its first paid librarian position within the university. Due to the location of the collection, this post was awarded to the chaplain of Saint Mary the Virgin. Then one of Oxford’s foremost patrons, Humphrey of Lancaster, 1st Duke of Gloucester, who happened to be the younger brother of King Henry V, donated 129 volumes in 1439 and an additional 134 in 1444 to the library’s holdings (Campbell 2013). Due to the way books were housed during the medieval period (on large lecterns with shelves above and below the reading desk known as *pulpita*), the burgeoning collection needed more space, so in 1444, Oxford officials sent a petition to the Duke of Gloucester asking for funds to build a new library building (Harris 1995; Petroski 1999). Completed in 1488, the newly christened Duke Humphrey Library was built on the second story of the newly built Divinity School – second-story construction of libraries being common during this period. At this point in our narrative, the medieval period begins giving way to the early modern world, and with that transition, university and college libraries will begin growing by unprecedented leaps and bounds.

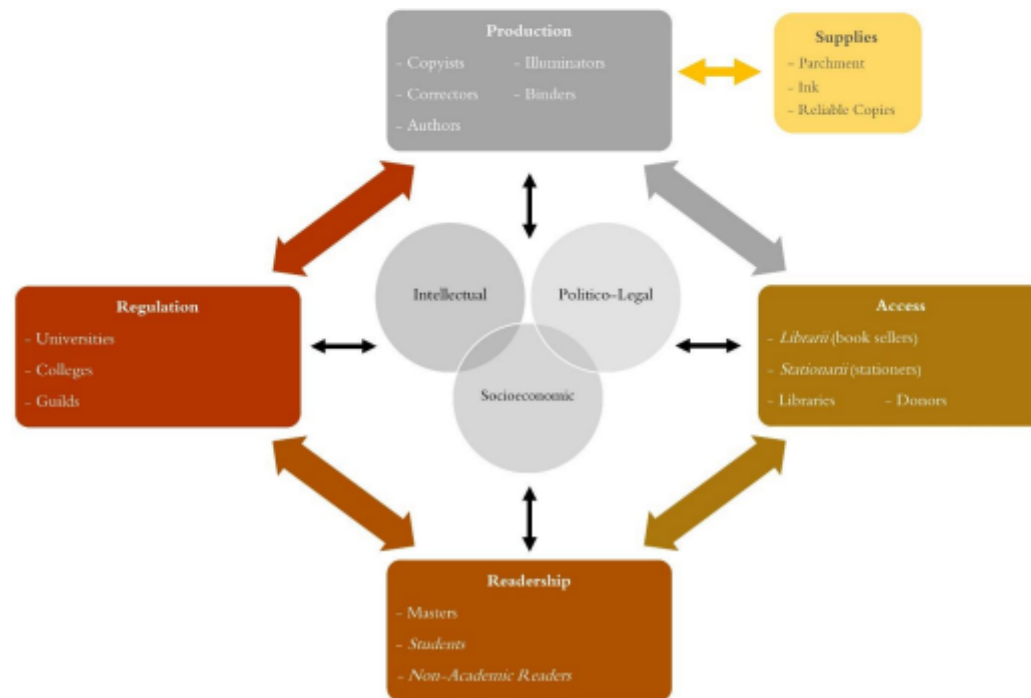
Lastly, before concluding our discussion, it is worth noting that college and university libraries contained more than just the textbooks found in curricula. Since the foundation of academic libraries rested on the generous donations of private collectors, each with their own penchant for reading materials, it makes sense that the institutions they endowed would receive manuscripts covering an array of topics. Reiter (1998), studying the collections of students, teachers, libraries, and donors in medieval Germany, has identified two major strands. The first, which he calls the *official book culture*, was indeed made up of academic and scholarly works required by the various faculties. The second, however, was made up of an *unofficial book culture* and included volumes covering spirituality and

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

popular devotions. The author emphasizes that “not everyone at these universities participated in this unofficial spiritual book culture, of course. Like today, some masters [teachers] were doubtless too sober-minded to dabble in the frivolities of popular piety, and some students were too focused on career objectives to waste time with extra-curricular reading” (Reiter 1998, 396). Thus it could be argued that relying on donations, which could be unpredictable, contributed to the development of moderately diverse library collections that would become the bedrock of future collection development.

Medieval Academic Libraries and the Communications Circuit

Now we may turn our attention back to the original question posed in the introduction: Have libraries always been central to the success of universities? In other words, has the academic library always been the heart of the university? The short answer is no, they have not. While it may be argued that books have always been the lifeblood of the university, examining these phenomena through an adapted interpretation of the Communications Circuit reveals that the rise of academic libraries was not inevitable but, rather, the product of the interplay of myriad macro- and microlevel forces. After all, library traditions do not arise *ex nihilo*. Instead, it is helpful to view them as cultural institutions, both arising from and also encoding the larger cultural processes in which they are embedded (Carr 2003). Thus, they were driven by the medieval context in which universities were situated. Had that context been different, then perhaps so too would have been the outcome. Using Darnton (1982) and his Communications Circuit as a model and foundation, and taking into account his warning that the handling of pre-print manuscript traditions would require modifications to the Communications Circuit, the following model was constructed to visually represent the different elements included in this discussion:

Using this illustration, it is easy to see how each component part of the process leading to the birth of universities in the High Middle Ages and the subsequent development of academic libraries in the Late Middle Ages interacts with and influences the others. As was stated in the introduction, the value of using such a model is that it requires one to situate information culture, whether print or pre-print, within the complex web of interdependent factors that form a given geotemporal context. Changes in even one component necessarily implies effecting the others, in a chain of cause and effect that defines history. Let us conclude by summarizing the previous discussion within the scope of this model by using Darnton (1982) as a guide:

1. *Macrocultural Forces (Center)*: The High Middle Ages had a string of rather marvelous luck in terms of warming climates, lengthened growing seasons, and technological innovations, and as a result, this period witnessed an agricultural revolution. This, when coupled with fewer instances of virulent plague outbreaks, encouraged rapid population growth and, due to having a surplus of food to sell, the accumulation of wealth. These factors then sparked a commercial revolution, centered in towns and cities, that allowed merchants and skilled laborers to fully support themselves by their respective trades. This, in effect, helped to free them from the burdens of agricultural labor. At the same time, Western European borders were mostly free from outside aggression, allowing for a certain level of stability to flourish (Bennett and Bardsley 2021). Within this relatively stable high medieval environment, political rulers were consolidating power in ways requiring the establishment of massive bureaucratic machinery operated by able, skilled, and intelligent people. Similarly, the codification of existing legal codes and the reintroduction of the *Corpus Iuris Civilis* (Justinian's sixth-century comprehensive code of Roman law) into Western Europe in the eleventh century required the expertise of legal scholars (Pedersen 2009). Lastly, due to its contacts with Islamic and Byzantine scholarship, Western Europe experienced an intellectual renaissance in the twelfth century that reintroduced many classical texts that had been lost since the fall of the Western Roman Empire in 476 CE. All of these factors taken together facilitated the development of advanced, specialized education that had previously been nonexistent in Western Europe.
2. *Readership (Bottom)*: The result was the emergence of a new class of scholars, both teachers and students, whose members took full advantage of their changing context. After all, using just one example from above, had there not been enough food to start the entire process, there would not have been enough time – due to workload and short life expectancies – for so many to quit their farms and family businesses to pursue academic careers. Furthermore, the emergence of a form of scholarship firmly rooted in an established textual tradition required both instructors and students to have access to textbooks. Thus, a new category of *readers* was created, and their scholastic needs, as we shall see below, were intimately tied to economic factors. Had the method of scholarship and pedagogy developed during the High Middle Ages not been so thoroughly rooted in the study of authoritative texts, then perhaps the economic needs of scholars would have been quite different.
3. *Production (Top)*: Scholars needed books. There were certainly individual producers who were part of the larger book trade who worked to meet that need. In fact, with the influx of students throughout Western Europe, there grew a new demand for not only a greater amount of production, but also the identification of corrected, authoritative copies of each text. However, the period being covered here predates the Gutenberg Printing Revolution of the fifteenth and sixteenth centuries, which means that every textbook had to be hand-copied. Additionally, paper was relatively new to Western Europe and had not become the dominant writing

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

medium, so the expensive alternative of parchment was still in use. All of these factors, including the labor of copying, correcting, illuminating, and binding, in addition to the requisition of appropriate supplies, rendered medieval manuscripts expensive and precious commodities. Had universities first arisen after the age of Gutenberg, when both the affordability and availability of books increased considerably, then the economic hardship experienced by students trying to secure their textbooks might have developed along a different trajectory.

4. *Regulation (Left)*: Textbooks were not the only expense that students and teachers had to grapple with during the high and late medieval period. The high costs of room and board within the walls of cities led to the exploitation of scholars. Intersecting the politico-legal forces referenced above, individual scholars were incorporated into the *universitas magistrorum discipulorumque* by royal, papal, and imperial decree. These decrees, based on the fear of collective bargaining, often granted rights and privileges to universities, including, inter alia, 1. The right to set maximum prices for rents and other necessary supplies, and 2. Control over local book trades, which became centered in university towns and cities. Again, had these factors coalesced in a different time when the socioeconomic and politico-legal landscape looked much more different, then scholars may not have been given – or even needed – such regulatory powers.
5. *Access (Right)*: The final category to discuss here, though this process is by no means linear, focuses on the point of intersection between *Production* and *Readership*: that is, the method by which scholars gained access to the literary materials being produced. This category is a bit arbitrary in that during the Middle Ages, manuscript producers were very often also booksellers (*librarii*). However, separating these categories allows us to demonstrate how universities, by occupying the opposite cardinal point in the diagram, were able to exert regulatory control over how their scholars gained access to books. Thus, we see the emergence of the *pecia* system, which allowed scholars to rent portions of authorized manuscripts (*exemplaria*) to copy out by hand. Of course, this process also incurred costs – not to mention the cumbersomeness of such a painstaking process that surely interfered with even a diligent student's studies – but it was by far the cheaper option. The university, of course, controlled this system, even appointing officers to oversee it. Yet, it still was not ideal. The gamechanger occurred in the thirteenth century when wealthy benefactors, trying to create the ideal academic conditions for scholars, began endowing colleges with property, including physical buildings and collections of precious volumes. This development undoubtedly alleviated many financial and time burdens, thereby allowing scholars to pursue their careers more effectively. As the medieval world gave way to its early-modern sibling, universities, themselves, would begin offering library collections to help meet the needs of all those matriculating and not just those fellows fortunate enough to be admitted into an endowed college.

Conclusion

To conclude, it is safe to say that academic libraries did eventually develop the level of importance that later generations have ascribed to them, but it is helpful to remember that their existence and importance developed as a response to the needs and pressures of the medieval world. Pursuing this line of historical inquiry is beneficial for modern librarians because it allows them to better situate their own professional identities within the wider context of library and information science (LIS). Raymond Irwin, the renowned British library historian, posits that this type of historical inquiry is

crucial to not only the future of the profession but also to the perceived enjoyment of professionals (Irwin 1966). Librarians “want to build up in their minds a picture of their work as a whole; and if they leave out its historical roots, a great part of the picture will be missing and the rest will be distorted and false” (Irwin 1966, 21) Those of us who have devoted our professional lives to libraries are better off when we are able to contextualize our professional places within the vast timeline of library history stretching back to the ancient past. Hopefully, this modest handling of one very small portion of that history will encourage others to appreciate the richness of library and information science and its contributions to the development of higher education, while also inspiring professionals to study library history more deeply.

Acknowledgement

Hoc opus amico optimo et marito meo, Iosepho, qui hoc legere primus erat, dedicatum est. Gratias tibi maxime ago.

References

- Bassett, Troy J. 2017. “Circulating Libraries in the Victorian Era.” *English and Linguistics Faculty Publications*, (2017). <https://search.ebscohost.com/proxyse.uits.iu.edu/login.aspx?direct=true&db=edsbas&AN=edsbas.E1CBAE0B&site=eds-live>
- Bennett, Judith M. and Sandy Bardsley. 2021. *Medieval Europe: A Short History*. Oxford: Oxford University Press.
- Bodleian Libraries. 2021. “History of the Bodleian.” Accessed June 01, 2021, <https://visit.bodleian.ox.ac.uk/plan-your-visit/history-bodleian>
- Campbell, James W.P. 2013. *The Library: A World History*. Chicago: University of Chicago Press.
- David Carr. 2003. *The Promise of Cultural Institutions*. New York: Altamira Press.
- Darnton, Robert. 1982. “What Is the History of Books? *Daedalus* 111, no. 3: 65-83. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=mzh&AN=2016701157&site=eds-live>
- Gieysztor, Aleksander. 2003. “Management & Resources.” In *A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, edited by Walter Rüegg, 108-143. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harris, Michael H. 1995. *History of Libraries in the Western World*. Metuchen: The Scarecrow Press.
- Haskins, Charles Homer. 1962. *The Rise of Universities*. Ithaca: Great Seal Books Cornell University Press.
- Himmelfarb, Gertrude. 1997. “Revolution in the Library.” *The American Scholar* 66, no. 2: 197-204. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsplr&AN=edsplr.A19506098&site=eds-live>
- Irwin, Raymond. 1966. *The English Library: Sources and History*. London: George Allen & Unwin LTD.
- Janin, Hunt. 2008. *The University in Medieval Life: 1179-1499*. Jefferson: McFarland & Company, Inc.
- Leupp, Harold Lewis. 1924. “The Library the Heart of the University.” *Bulletin of the American Library Association* 18: 193-197. <https://www.jstor.org/stable/25686302>
- Lovatt, Roger. 2006. “College and University Book Collections and Libraries.” In *The Cambridge History of Libraries in Britain and Ireland: To 1640*, edited by Elisabeth Leedham-Green, 152-177. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nardi, Paolo. 2003. “Relations with Authority.” In *A History of the University in Europe: Universities in*

Library Philosophy and Practice (e-journal), 2021

- the Middle Ages*, edited by Walter Rüegg, 77-107. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pedersen, Olaf. 2009. *The First Universities: Studium Generale and the Origins of University Education in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Petroski, Henry. 1999. *The Book on the Shelf*. New York: Alfred A. Knopf.
- Pirenne, Henri. 1956. *Medieval Cities*. Garden City: Doubleday Anchor Books.
- Proctor, Christopher, Courtney Block, and Melanie Hughes. 2021. "Disaster Librarianship: Reflections on Teaching and Learning from the Heart of the Campus." *Journal of Teaching and Learning with Technology* 10, no. 1: 306-320.
<https://scholarworks.iu.edu/journals/index.php/jotlt/article/view/31289>
- Reiter, Eric H. 1998. "Masters, Students, and Their Books in the Late Medieval German Universities." *Paedagogica Historica* 34, no. 2: 389-401.
- Rüegg, Walter (ed.). 2003. *A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shailor, Barbara A. 1994. *The Medieval Book*. Toronto: University of Toronto Press.
- Schwinges, Rainer Christoph. 2003. "Student Education, Student Life." In *A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, edited by Walter Rüegg, 195-243. Cambridge: Cambridge University Press.
- Verger, Jacques. 2003a. "Patterns." In *A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, edited by Walter Rüegg, 35-74. Cambridge: Cambridge University Press.
- Verger, Jacques. 2003b. "Teachers." In *A History of the University in Europe: Universities in the Middle Ages*, edited by Walter Rüegg, 144-168. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wagner, David L (ed.). 1986. *The Seven Liberal Arts in the Middle Ages*. Bloomington: Indiana University Press.